

Prunella

Zpravodaj
Oblastní ornitologické sekce
při Správě Krkonošského národního parku

PRUNELLA

**Zpravodaj
oblastní ornitologické sekce
při Správě Krkonošského národního parku**

XXVIII / 2003

**Správa Krkonošského národního parku
Vrchlabí**

Obsah

- Jana Ertnerová*
**Reintrodukce tetřeva hlušce (*Tetrao urogallus*) v Krkonoších
v letech 2000–2002 6**
*Re-introduction of the capercaillie in the Krkonoše Mts.
in 2000–2002*
- Jaroslav Klápště & Josefa Klápšťová*
Káně lesní (*Buteo buteo*) – poznámky k identifikaci a tahu 16
Common Buzzard – notes on identification and migration
- Ladislav Jasso*
Vizuální sledování tahu ptáků v západních Krkonoších v roce 2002 21
*Visual observations of migrating birds in the western Krkonoše Mts.
in 2002*
- Lubor Červa, Jan Rosmus, Jaroslav Jelínek, František Zicha
& Luděk Hovorka*
Podzimní odchyt ptáků v západních Krkonoších v roce 2002 24
Autumn mist-netting of birds in western Krkonoše in 2002
- Ladislav Jasso & Jaroslav Klápště*
Ptáci pozorovaní na polním hnojišti u Semil 28
*Birds observed on a field dunghill near Semily
(northern Bohemia)*
- Ladislav Hlavatý*
Krahujec obecný (*Accipiter nisus*) – hmotnost těla a délka křídla 35
Der Sperber – Körpergewicht und Flügelänge
- Ladislav Jasso*
Zimní společenstva ptáků krkonošských obcí 37
Winter bird communities in towns and villages of the Krkonoše Mts.
- Jaroslav Klápště & Josefa Klápšťová*
Kroužkování ptáků na domovním dvorku 40
Bird ringing on the backyard of a house

Reintrodukce tetřeva hlušce (*Tetrao urogallus*) v Krkonoších v letech 2000–2002

Re-introduction of the capercaillie in the Krkonoše Mts. in 2000–2002

Jana Ertnerová

Akátová 607, 541 02 Trutnov

Předkládaný příspěvek je stručným souhrnem mé diplomové práce (ERTNEROVÁ 2002), doplněné o některé výsledky ze sledování tetřevů vypuštěných na jaře roku 2002.

Úvod

Na počátku 20. století došlo na území téměř celé Evropy k poklesu početnosti tetřeva hlušce. Na některých lokalitách zcela vymizel, jinde se jeho počet snížil natolik, že přežívající populace jsou na pokraji vyhynutí. To vše vede k izolaci jednotlivých populací a k ještě vyšší míře jejich ohrožení. U nás se tento pokles výrazně urychlil od 40. let 20. století (ŠTASTNÝ et al. 1996). Mezi roky 1955 a 1977 poklesla plocha obývaná tetřevem na 10 % původní rozlohy a tento úbytek i dále pokračoval. V období 1973–77 byl tetřev zaznamenán v 11 % mapovaných kvadrátů, v letech 1985–89 již pouze v 7 % kvadrátů (ŠTASTNÝ et al. 1996). V období 1985–89 nebyl tetřev hlušec ve vnitrozemí již zaznamenán a jeho výskyt byl omezen pouze na některá hraniční horstva. Současný stav se na území ČR odhaduje na 150–200 ptáků, z nichž se přibližně 90 % vyskytuje na Šumavě (MÁLKOVÁ et al. 2000).

Příčiny úbytku tetřeva hlušce ve volné přírodě

Mezi nejvýznamnější příčiny úbytku tetřevů patří (ANDRESKA et al. 1987, KLAUS et al. 1989, STORCH 1995ab, SANIGA 1999):

- vyhraněné nároky na životní prostředí, vč. neschopnosti tetřevů se přizpůsobit změnám,
- současná atlantizace klimatu střední Evropy s vlhkými letními měsíci (květen a červen, tj. doba sezení na vejcích, líhnutí a vodění kuřat; ta potřebují sucho a teplo v prvních týdnech života, za nepříznivého počasí hynou),

- intenzifikace lesního hospodářství a hospodářské činnosti vůbec, s následkem změny a fragmentace vhodných biotopů,
- změna struktury lesních porostů, vč. přizemní vegetace (ve smrkových monokulturách ustupuje bylinné patro, především brusnicovité rostliny, které tetřev potřebuje k obživě a jako úkryt před predátory),
- lokální výskyt zbytkových populací tetřevů, vč. genetické izolace v malých, fragmentovaných územích, vzniklých vlivem nevhodného hospodaření člověka,
- imise a škodliviny (biocidy používané v lesním hospodářství, těžké kovy, nitrifikace prostředí, kyselá deště) působí negativně na tetřevy přímo i nepřímo přes jejich biotopy (např. změnou potravní nabídky),
- nedostupnost vhodné potravy, především keřků z čeledi brusnicovitých (*Vacciniaceae*),
- narůstající rekreační aktivity i mimo vyznačené cesty, což vede k rušení ptáků během kritických období zimování, toku a hnízdění,
- zvýšení početnosti spárkaté zvěře, která při vysokých stavech může pro tetřeva představovat stanovištního i potravního konkurenta,
- běžný odstřel starých teritoriálních kohoutů v dřívějších letech a časté plašení ptáků na tokaništích s následkem narušení páření,
- narůstající predační tlak (především lišek).

Sledované území

Tetřevi byli vypuštěni ve východní části Krkonoš ve Lvím dole mezi Saggaserovými a Dolskými boudami (2000) a v oblasti Dvorského lesa na Rýchorách (2001–2002).

Dominantním typem prostředí ve Lvím dole jsou smrkové monokultury, které se střídají s různověkými porosty smrku ztepilého (*Picea abies*) s příměsí jedle bělokoré (*Abies alba*), borovice lesní (*Pinus sylvestris*), buku lesního (*Fagus sylvatica*), jeřábu ptačího (*Sorbus aucuparia*) a břízy bělokoré (*Betula verrucosa*) a se světlinami hustě porostlými brusnicí borůvkou (*Vaccinium myrtillus*). V lesních porostech se nachází velké množství padlých stromů a je zde dobře vyvinuto bylinné patro. Tato lokalita se nachází mimo běžné turistické trasy.

Na Rýchorách dominuje také smrk ztepilý (*Picea abies*) s podrostem brusnice borůvky (*Vaccinium myrtillus*), ovšem vyskytuje se zde více smíšených porostů než na předchozí lokalitě. Jsou zde porosty bukové, bukosmrkové, smrkobukové a smrkové s příměsí jeřábu ptačího (*Sorbus aucuparia*). Nedílnou součástí jsou také světliny s hojným podrostem brusnice borůvky (*Vaccinium myrtillus*).

Historie odchovu tetřevů v Krkonoších

Vzhledem k nepříznivému vývoji populací tetřevů v celé Evropě jsou na řadě míst (Šumava, Brdy, Jeseníky, Český les, Bavorský les) realizovány programy směřující k zastavení úbytku tetřevů ve volné přírodě. Jeden z těchto programů probíhá i v Krkonošském národním parku (KLIMEŠ & KLIMEŠ 2000).

I přes různá opatření (omezení rušení ptáků na tokaništích, zákaz sběru borůvek) populační stav tetřevů v Krkonoších v 60. letech 20. století stále rychle klesal. Například v roce 1962 bylo napočítáno 65 jedinců a o tři roky později pouze 48 ptáků. Proto se v roce 1976 začalo uvažovat o umělém odchovu, který by poskytl vhodný materiál pro vypouštění do volné přírody. První chovná stanice byla umístěna ve Vrchlabí v okrajové části zámeckého parku, další byla zbudována přímo v „tetřevím“ biotopu na okraji Dvorského lesa na Rýchorách (FLOUSEK et al. 1984).

Materiál a metodika

Ke sledování byli využiti tetřevi hlušci poddruhu *Tetrao urogallus urogallus*, dovezení z umělého chovu ve Švédsku, kteří byli zhruba po měsíčním karanténním pobytu ve voliérách na Rýchorách vypuštěni do volné přírody. V roce 2000 proběhlo vypouštění ve dvou etapách (Lví důl: 3. a 12.10.2000), v následujícím roce byli ptáci vypuštěni najednou (Rýchory: 17.11.2001). V roce 2001 byli vybraní ptáci ponecháni ve voliérách přes zimu a vypuštěni až následující jaro (Rýchory: 20. 4.2002). Hlavním důvodem poslední akce bylo zjišťování úspěšnosti jejich přežívání při jarním vypouštění.

Ve všech případech byla ptákům pouze otevřena dvířka u vypouštěcí voliery tak, aby ji mohli opustit. Všichni tetřevi byli označeni ornitologickými kroužky, vybraným ptákům se nasadily vysílačky (tab. 1).

Tab. 1. Počet ptáků vypuštěných v letech 2000–2002 (vys – ptáci vybavení vysílačkou, kr – ptáci označení pouze kroužkem).
Number of birds released in 2000–2002 (vys – birds equipped with transmitters for telemetry, kr – birds ringed only, samci – males, samice – females).

Rok	2000					2001			2002		
	1. etapa		2. etapa			vys	kr	celkem	vys	kr	celkem
	vys	kr	vys	kr	celkem						
Samci	5	1	2	2	10	7	-	7	3	1	4
Samice	7	3	3	-	13	4	-	4	5	12	17
Celkem	12	4	5	2	23	11	0	11	8	13	21

K radiometrickému sledování byly zvoleny vysílačky anglické firmy Biotrack Ltd., typu TW-3. Tuto vysílačku měl pták zavěšenou kolem krku, s anténou směřující dozadu. Pro samce byly zvoleny těžší typy s baterií 2/3 AA vážící 23 g (životnost 2,3 roku), pro samice lehčí vysílačky s baterií 1/3 AA vážící 17 g (životnost 1,7 roku). Pulsní interval (50 impulsů/min.) byl standardní u obou typů. Signál ze vzduchu na zem je u těchto vysílaček slyšet ze vzdálenosti 4–8 km, po zemi 2–4 km. Pro zaměřování byl využíván širokospektrální přijímač typu AOR 8000 s tříprvkovou ruční anténou.

Ptáci označení vysílačkou byli co možná nejčastěji lokalizováni (bylo vybráno 48 stabilních bodů, ze kterých byli následně zaměřováni). Jednotlivé lokalizace tetřevů byly prováděny zaměřením ze tří bodů (tzv. triangulační metoda – FRANCESCHI & MATTEDI 1993) tak, že pomocí přijímače s anténou byl z každého bodu zjištěn směr nejsilnějšího signálu vysílačky a ten pak pomocí buzoly přenesen do lesnické mapy v měřítku 1:10 000. Získaná data byla následně převedena do geografického informačního systému, pro jejich digitalizaci a další zpracování byl použit program ArcView 3.2.

Za místo výskytu sledovaného ptáka byla považována plocha vzniklá mezi průsečíky přímek, které znázorňovaly směry zjištěných nejsilnějších signálů. Podle porostních map byl následně určen typ porostu, v němž se označený pták v době zaměření vyskytoval.

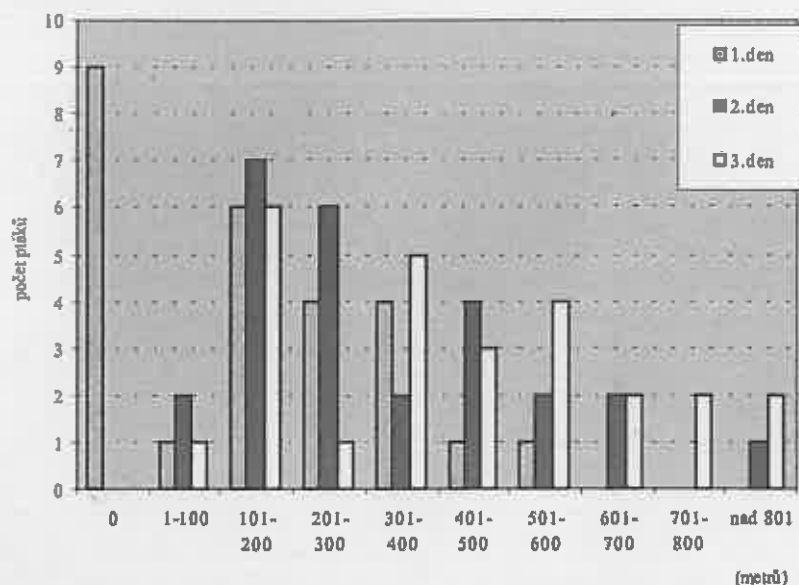
Výsledky

Přesuny vypuštěných tetřevů

V roce 2000 byli samci v prvních třech dnech aktivnější než samice, přičemž se ptáci v následujících dnech vraceli často k místu vypouštění. V prvním dni se samci vzdálili v průměru 388,6 m a samice 201,1 m. Druhý den byli samci více vzdálení (v průměru 430,5 m) na rozdíl od samic (265,7 m), třetí den byli samci také dál od vypouštěcí voliery (578,6 m) než samice (276,6 m). Nejmenší vzdálenost první den byla u samic 98,8 m a u samců 288,3 m. Nejdále se dostala samice první den 354,3 m a samec 545,5 m. Druhý den byla samice nejbliže u vypouštěcí voliery 119,7 m a nejdále 567,9 m, samec se nejbliže od voliery zdržoval 182,3 m a nejvíce se vzdálil 674,4 m. Třetí den se pohybovala samice v nejmenší vzdálenosti 92,1 m a v největší 544,5 m. Samec se nejméně vzdálil od vypouštěcí voliery 376,4 m a nejvíce 785,3 m (obr. 1, tab. 2).

Oproti tomu v roce 2001 byly výsledky opačné, samci se v průměru vzdalovali méně než samice. První den zůstali všichni ve voliéře. Druhý den se samci vzdalovali v průměru 272,8 m od voliery a samice 490,1 m, třetí den byly samice

také více vzdálené (v průměru 601,7 m) než samci (491,9 m). Druhý den po vypouštění se samice nejméně vzdálila 72,3 m od voliéry a samec 69,7 m. Nejdále byla samice druhý den 1093,3 m a samec 426,1 m. Třetí den se nejbližce zdržovala samice 132,7 m a samec 129,9 m od voliéry. Nejvíce se vzdálila samice 963,8 m a samec 1013,8 m (obr. 1, tab. 2).

Obr. 1. Vzdálenost sledovaných tetřevů od vypouštěcí voliéry v prvních třech dnech po vypouštění (2000–2001).

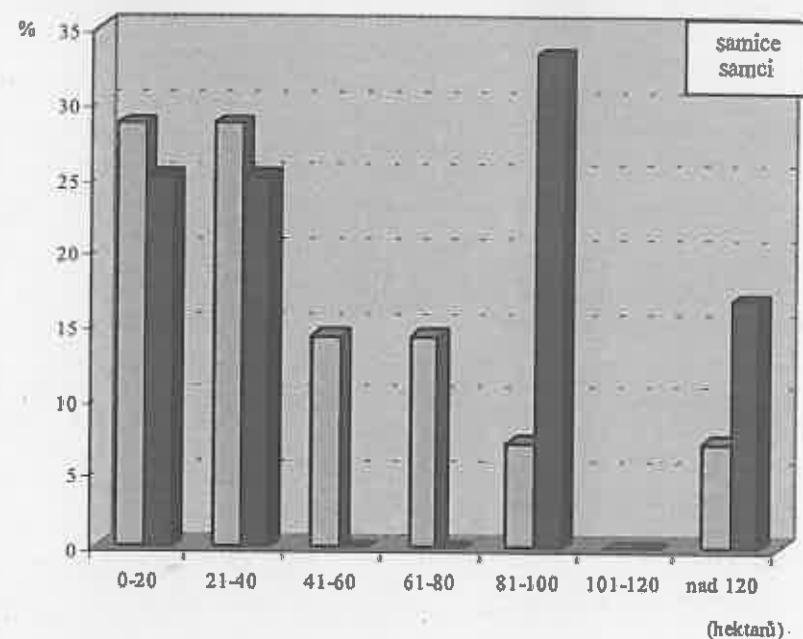
Distance of observed birds from the releasing place in the first 3 days (2000–2001) (x – distance in meters, y – number of birds).

Průměrně z obou let vypouštění se samice vzdalovaly od voliéry v prvních dnech po vypouštění méně než samci (tab. 2). Pouze druhý den se tento poměr obrátil, ovšem příliš se nelišil.

Maximální vzdálenost od místa vypouštění, zjištěná u samice, byla přes 7,5 km, u samce 3,8 km. Ostatní ptáci se pohybovali od místa vypouštění od 200 m do 2060 m. Při porovnání nebyly zjištěny prokazatelné rozdíly mezi samci a samicemi.

Tab. 2. Průměrná vzdálenost sledovaných tetřevů od vypouštěcí voliéry v prvních třech dnech po vypuštění (2000–2001).
Average distance (in meters) of observed birds from the releasing place in the first 3 days (2000–2001) (samci – males, samice – females, průměr – average).

Pohlaví	1. den (vzd. v m)	2. den (vzd. v m)	3. den (vzd. v m)
Samci 2000	388,6	430,5	578,6
Samci 2001	-	272,8	491,9
Samice 2000	201,1	265,7	276,6
Samice 2001	-	490,1	601,7
Samci (průměr)	-	351,7	535,3
Samice (průměr)	-	377,9	439,2

Obr. 2. Velikost domovských okrsků sledovaných samců a samic (2000–2001).
Home-range sizes of males (samci) and females (samice) in 2001–2002 (in hectares).

Velikost domovských okrsků

Plocha domovských okrsků vypuštěných tetřevů se pohybovala od 2,3 do 172 ha (obr. 2). Nejmenší plocha domovského okrsku u samic byla 9,7 ha (obvod 1,3 km) a největší 172,2 ha (obvod 5,8 km). Nejmenší domovský okrsek samců byl 10,3 ha (obvod 1,8 km) a největší 127,8 ha (obvod 8,9 km). Průměrná plocha domovského okrsku byla u samců 77,1 ha a u samic 51,1 ha, průměrný obvod u samců činil 4,6 km a u samic 2,9 km. Průměrná plocha domovského okrsku bez ohledu na pohlaví byla 60,3 ha s obvodem 3,5 km.

Preferované typy prostředí

Tetřevi vypuštění v roce 2000 v oblasti Lvího dolu preferovali nejvíce smrkový porost ve stáří 100–160 let, se zakmeněním 8 a s hojným podrostem brusnice borůvky (68,7 % zaměření). V roce 2001 byl tetřevy na Rýchorách preferován 100–160 let starý smrkový porost s příměsí buku lesního a jeřábu ptačího se zakmeněním 7–9 (22,2 % zaměření), dále stejně starý buko-smrkový porost (20,6 % zaměření) a 116 let starý smrkový porost se zakmeněním 8 a s podrostem brusnice borůvky (16 % zaměření).

Přežívání

Doba přežívání vypuštěných tetřevů se pohybovala mezi 3 a 113 dní (obr. 3). Průměrná doba přežívání všech ptáků vypuštěných v roce 2000 byla 33 dny. I přes nejkratší dobu života jednoho samce (3 dny) se samci dožívali v průměru delší doby (38 dní) než samice (27 dní). Průměrná doba přežívání všech ptáků vypouštěných v roce 2001 byla 23 dny. Samice žily v průměru 24 dny a samci 22 dny (tab. 3, obr. 3).

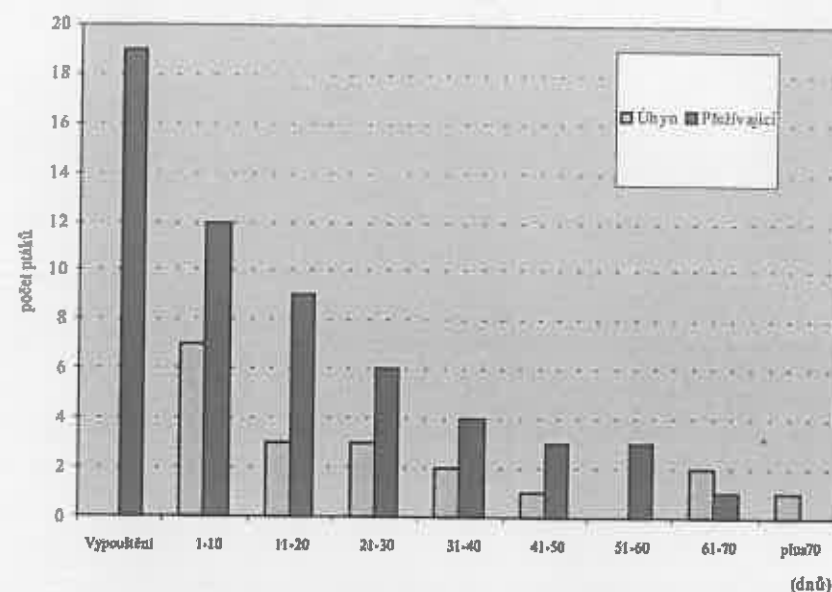
Tab. 3. Průměrné přežívání sledovaných tetřevů v letech 2000–2001 (ve dnech).

Average survival of observed birds in 2000–2001 (in days) (samci – males, samice – females, průměr – average).

Pohlaví	2000	2001	Průměr
Samci	38,2	21,5	29,9
Samice	27,4	24,0	25,7
Průměr	32,8	22,7	27,8

Příčiny úhynu

Nejčastější příčinou úhynu vypuštěných tetřevů byla predace liškou obecnou (*Vulpes vulpes*), která byla odpovědná za smrt téměř 90 % vypuštěných ptáků.

Obr. 3. Počet přeživajících a uhynulých tetřevů v jednotlivých dekádách po vypuštění (2000–2001).

Number of living (přeživající) and dead (úhyn) birds in individual decades in 2000–2001 (in days) (vypouštění – releasing).

Po jednom případě byla zaznamenána predace výrem velkým (*Bubo bubo*), jestřábem lešním (*Accipiter gentilis*) a kunou lešní (*Martes martes*) (tab. 4). Výrazný rozdíl v predaci mezi podzimním (2000–2001) a jarním vypouštěním (2002) nebyl zjištěn.

Tab. 4. Příčina úhynu sledovaných tetřevů v letech 2000–2002.

Mortality of released birds in 2000–2002 (top to bottom: fox, eagle owl, goshawk, pine marten, lost signal).

Predátor	2000		2001		2002		Celkem	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Liška obecná	12	85,7	7	100,0	5	83,3	24	88,9
Výr velký	1	7,1	-	-	-	-	1	3,7
Jestřáb lešní	1	7,1	-	-	-	-	1	3,7
Kuna lešní	-	-	-	-	1	16,7	1	3,7
Ztracený signál	(3)		(4)		(2)		(9)	

Závěry a doporučení

Z předložených výsledků vyplynulo, že ptáci dovezení z umělého odchovu ve Švédsku neměli pozitivní výsledky při návratu do volné přírody a do reprodukce. Zjistila jsem, že ani ptáci vypuštění na jaře neměli větší šanci na přežití.

Pokud by se v budoucnu uvažovalo o pokračování záchranného programu v Krkonoších, je nutné vytipovat lokality s vhodným biotopem pro tetřevy, s dostatečnou potravní nabídkou, s malou návštěvností turistů a nižší početností predátorů (až na silnou populaci lišek obecných takovým lokalitám odpovídají současná místa vypouštění). Aby byla možná obnova životaschopné populace tetřeva hlušce v Krkonoších musela by se realizovat na těchto vybraných lokalitách následující managementová opatření:

- nevysazovat husté smrkové monokultury, které nejsou vhodným prostředím pro rozvoj bylinného patra (brusnice, traviny), protože často mívají plné zakmenění a jsou bez světlín,
- usilovat o výběrný porost, protože výběrný les je ideálním prostředím pro tetřevy (vzhledem k otevřené struktuře porostu se ptáci mohou bez problémů pohybovat a schovávat ve vysoké trávě na světlínách),
- vyhnout se uniformním porostům,
- omezit vstup turistů,
- v jádrových územích tetřevů omezit zásahy do porostu,
- zachovávat co nejdéle staré stromy, jakožto tokaniště i úkryt tetřevů,
- důsledně pracovat s přirozeným zmlazením a pečovat o zmlazené porosty, aby nebyla narušena dlouhodobá stabilita lesa,
- omezovat lesní práce na co nejkratší dobu, protože hluk má na tetřevy velmi negativní vliv,
- omezit lesní práce v období toku, tj. mezi začátkem dubna až polovinou července, v jádrových územích s výskytem tetřevů,
- zohledňovat výskyt tetřevů při plánování výstavby nových cest nebo při opravách starých lesních cest,
- zabezpečit dostatečné množství ptáků pro vypouštění, aby i přes velký predační tlak alespoň někteří přežili,
- snížit stav predátorů úpravou doby lovu a hájení, především lišek obecných,
- vypouštět pouze ptáky známého původu, mladé, zdravé, v dobré kondici, s předpokladem adaptace na nové podmínky,
- rozšířit a zkvalitnit telemetrické sledování vypouštěných ptáků,
- ověřit, zda není vhodnější vypouštět ptáky mimo tradiční období na podzim (např. v jarních měsících),
- zavést zimní příkrmování tetřevů vypouštěných na podzim.

Summary

The submitted paper is a brief summary of a diploma work dealing with telemetry observations of capercaillies released in the Krkonoše Mts. (NE Bohemia, Czech Republic) in 2000-2002. Dispersion of birds in first three days after their release (see Fig. 1 and Table 2), home-range size (Fig. 2), survival of birds released (Fig. 3 and Table 3) and mortality (Table 4) are briefly described.

Literatura

- ANDRESKA J., ČÁP J., FLOUSEK J., NOVÁKOVÁ E. & TRPÁK P. 1987: Program záchranného chovu tetřeva hlušce (*Tetrao urogallus*) a možnosti jeho reintrodukce. *Zprávy z úkolů ochrany přírody 6, SÚPPOP Praha: 50 pp.*
- ERTNEROVÁ J. 2002: Reintrodukce tetřeva hlušce v Krkonoších. *Dipl. práce (dep. LF ČZU Praha): 51 pp. a přílohy.*
- FLOUSEK J., HOFMANN G. & BEYER M. 1984: Zkušenosti ze záchranného chovu tetřeva hlušce (*Tetrao urogallus*) v Krkonošském národním parku. *Památky a příroda 9: 100-104.*
- FRANCESCHI P. F. & MATTEDI S. 1993: Home range of male black grouse *Tetrao tetrix* from summer to winter in the eastern Alps (Friuli, Italy). *In: Jenkins D. (ed.), Proc. 6th Int. Grouse Symp., Udine (Italy), 20-24 Sept 1993: 114-117.*
- KLAUS S., ANDREEV A. V., BERGMANN H. H., MÜLLER F., PORKERT J. & WIESNER J. 1989: Die Auerhühner. *Neue Brehm-Bücherei, Wittenberg Lutherstadt: 280 pp.*
- KLIMEŠ M. & KLIMEŠ P. 2000: Krkonošský národní park. *Veselý výlet, zima 2000: 6-7.*
- MÁLKOVÁ P., ŠTASTNÝ K. & BEJČEK V. 2000: Tetřev hlušec (*Tetrao urogallus*). *Sylvia 36/1: 47-50.*
- SANIGA M. 1999: Manažment tetřeva hlucháňa. *Polovníctvo a rybárstvo 2, 2: 4-5.*
- STORCH I. 1995a: The role of bilberry in central European capercaillie habitats. *In: Jenkins D. (ed.), Proc. 6th Int. Grouse Symp., Udine (Italy), 20-24 Sept 1993: 116-120.*
- STORCH I. 1995b: Habitat requirements of capercaillie and black grouse. *In: Jenkins D. (ed.), Proc. 6th Int. Grouse Symp., Udine (Italy), 20-24 Sept 1993: 151-154.*
- ŠTASTNÝ K., BEJČEK V. & HUDEC K. 1996: Atlas hnízdního rozšíření ptáků v České republice 1985-1989. *H&H, Praha: 457 pp.*

Káně lesní (*Buteo buteo*) – poznámky k identifikaci a tahu *Common Buzzard – notes on identification and migration*

Jaroslav Klápště & Josefa Klápšťová
Masarykova 591, 468 22 Železný Brod

Káně lesní (*Buteo buteo*) je v přírodě silně esteticky působícím dravcem, zvláště v místech, kde nežijí orli. Je jednou z 22 druhů kání rodu *Buteo*. Hnízdí v Palearktické oblasti, zimuje i v Afrotropické a Indomalajské oblasti. Je to druh velice variabilní ve zbarvení. Opeření obou pohlaví se barevně neliší, ale věkové kategorie jsou rozdílné. Různé autority uznávají 5 až 11, obvykle však 7 ras. U nás hnízdí a běžně se vyskytuje na tahu nominátní rasa. Rasa *vulpinus*, známá jako káně lesní ruská, se vyskytuje jen vzácně v mimohnízdní době.

Poznámky k identifikaci

Káně lesní je dobře popsána v mnoha zahraničních publikacích, zvláště v těch z poslední doby (např. CLARK 1999, FORSMAN 1999, FERGUSON-LEES & CHRISTIE 2001). U nás bohužel není popsána správně nebo úplně v žádné publikaci. Tak např. ČERNÝ (1990) udává v popisu ocasu „s četnými úzkými proužky“. Je to popis ocasu juvenilního ptáka, ale není to tam zmíněno. Dále uvádí „oči hnědé až žluté“. Na třech ilustracích káně lesní tam jsou opravdu namalované žluté oči! Pták zobrazený v letu má pravé křídlo v adultním zbarvení a levé křídlo v juvenilním zbarvení! Také popis káně lesní a některých jiných ptáků ve Fauně ČSSR (HUDEC & ČERNÝ 1977) je pro dnešní dobu naprosto nedostačující. Dříve nebyl většinou v popisech dobře rozeznáván rozdíl ve zbarvení u věkových kategorií. Celý systém identifikace byl detailně propracován teprve v posledních letech.

Káně lesní plachtí s téměř vodorovně nataženými křídly, ale krouží s mírně zvednutými křídly. V silném stoupavém proudě má často ještě víc zvednutá křídla do mělkého „V“. U sedícího ptáka dosahují složená křídla téměř ke konci ocasu. Juvenilní ptáci mají podélné skvrnění na břicho a/nebo prsou, adulti mají skvrnění příčné. U adultního ptáka je v letu podél zadní hrany křídla široký tmavý subterminální pruh, který je výrazný a ostře ohraničený. Rovněž úzké příčné pruhování ocasu je ukončeno výrazným širokým subterminálním pruhem.

U juvenilního ptáka nemá ocas široký tmavý pruh u konce, ale všechny příčné pruhy na ocasu jsou úzké a hustě u sebe. Poslední pruh je stejně široký nebo jen nepatrně širší než ostatní a není výrazněji tmavší. Subterminální pruh

podél zadní hrany křídla je úzký, nevýrazný a nepříliš tmavý. Není ostře ohraničený, je jakoby rozpítný. Adultní i juvenilní pták má na zadní hraně otevřeného křídla a na konci ocasu subterminální pruh ukončen velmi úzkým světlým až bělavým proužkem.

Kromě rozdílného zbarvení má v letu juvenilní pták také trochu štihlejší křídla, protože má kratší jednotlivé loketní letky než má adultní pták. Toto je hlavně nápadné, když nám mladý a dospělý pták krouží současně blízko sebe nízko nad hlavou. S dalekohledem zvětšujícím 10x jsou za vhodných podmínek snadno a rychle rozeznatelné dvě věkové kategorie – juvenilní a adultní ptáci, zatímco „první adultní šat“ vyžaduje již pečlivější studia. Ten může být v přírodě spolehlivě určen jen někdy.

Když držíme kání v ruce, má mladý pták duhovku světle hnědošedou, světle šedou nebo světle hnědou, což je kontrastní s černou zřítelnicí. U dospělého ptáka je duhovka hodně tmavě hnědá, není kontrastní se zřítelnicí a celé oko vypadá tmavě. Tento druh nemá nikdy žluté oči, jako má adultní včelojed lesní (*Pernis apivorus*). Jako výjimka byla jednou zjištěna bílá oční duhovka. Ocasní pera u juvenilů (kromě jiného, již zmíněného výše) jsou úzká a na konci trochu zašpičatější. Dospělý pták má ocasní pera široká a končí tupým zaoblením.

Samci jsou v průměru menší než samice, ale míry a hmotnosti se překrývají. Ne u všech ptáků tak může být pohlaví spolehlivě určeno.

Odchyt kání a zajímavý výsledek kroužkování

V letech 1997–2002 jsme okroužkovali 21 kání lesních na šesti různých lokalitách. Chytáme je spíše jen příležitostně – nikdy jsme se na ně nespécializovali. Všechny byly chyceny stejným způsobem. Jako „návnadu“ užíváme vycpaného výra, kterého umístíme před napnutou nárazovou síť 9 m dlouhou, se třemi poli a oky 70 mm. Vycpaný výr je na tyči asi 1 m vysoko a síť je napnutá tak, že spodní vodící šňůra je nejméně 50 cm nad hlavou výra.

Na vrcholu Kozákova (743 m n. m.) jsme 24.10.2001 pozorovali dalekohledy tah kání. Odpoledne jsme je pod vrcholem na severním svahu zkoušeli chytat do sítě. Jednu dobu kroužil nad výrem i pár krkavců velkých (*Corvus corax*). Ti se vzrušeně ozývali, nízko obletovali, ale jako obvykle přímo nezaútočili. Chytilo se postupně pět kání lesních.

První káně, která se 24.10.2001 chytila, byla mladá tohoroční samice (F 1K, křídlo 412 mm), typická pro nominátní rasu. Na levou nohu dostala kroužek PRAHA C 123543. Když byla puštěna, letěla směrem na Semily. Za 5 měsíců a 6 dní (30. 3.2002) byla nalezena zraněná v Estaing (region Aveyron) v jižní

Francii (44.33 N, 02.40 E), ve vzdálenosti 1155 km od místa kroužkování. Byla vzata k ošetření do stanice pro záchranu živočichů v Millau, místě vzdáleném 8 km. Odtud byla po 42 dnech 11. 5.2002 vypuštěna zpět do přírody. Na pravou nohu jí byl přidán kroužek PARIS DA 216896.

Káně lesní jsou věrné svému hnízdnímu stanovišti. Dokládá to i jeden náš výsledek. Dospělá káně, kterou jsme kroužkovali u Turnova 19. 7.2001, byla na stejném místě chycena opět 7. 7.2002.

Poznámky k tahu

V západní Evropě podnikají káně lesní jen krátké přelety. Ostrovní populace ve východním Atlantiku, ve Středozeří a na malých ostrovech jižního Japonska jsou stále. Také místní populace káně lesní ve Velké Británii byla vždy považována za stálou. Proto první zahraniční zpětné hlášení kroužkované káně lesní způsobilo obrovskou senzaci. Kroužkovaná jako mládě na hnízdě v New Forest dne 27. 6.1962 byla chycena 28. 9.1962 do želez v Malmaison v severovýchodní Francii (kroužkoval ji slavný malíř a sochař Jack Wright). Později byla jedna káně kroužkovaná ve Velké Británii zastížená na německo-belgické hranici a jiná, kroužkovaná v zimě v Belgii, byla později nalezena naopak ve Velké Británii. Jinak nálezy kání kroužkovaných ve Velké Británii jsou většinou hlášeny ze vzdáleností do 30 km.

Tah našich kání je popsán v publikacích HUDEC & ČERNÝ (1977) a POJER (1982). Káně lesní naší populace byla nověji zastížená až ve Španělsku (FORMÁNEK & ŠKOPEK 2000). Ptáci z Norska a Švédska táhnou do jihozápadní Evropy a někteří až do severozápadní Afriky. Na některých místech je možno během tahu pozorovat velkou koncentraci kání. Je to např. švédské Falsterbo, kde bylo na podzimním tahu napočítáno až 37 200 kání lesních a denní maximum bylo 14 800 kání.

Nejdále migrující ze všech kání je káně bělohřdlá (*Buteo swainsoni*), která hnízdí v západním vnitrozemí severní Ameriky. Izolovaná hnízdiště jsou na Aljašce a v severozápadní Kanadě. Táhne až do střední Argentiny. Někteří jedinci letí jednu cestu až 14 000 km. Zpětná hlášení těchto kání, kroužkovaných v severní Americe, přišla z Panamy, Kolumbie, Uruguaye, západní Brazílie a Argentiny (PALMER 1988).

Téměř stejně dalekou cestu podniká káně lesní rasy *vulpinus*. Hnízdí od severovýchodní Evropy na východ zhruba po 96° E na Sibiři. Ve Finsku kroužkování ptáci byli hlášeni z Turecka, Saudské Arábie, Zimbabwe, Svazijska a Jižní Afriky. Největší koncentrace těchto ptáků na tahu byla zjištěna v Eilat v jižním Izraeli. Na jarním tahu tam bylo napočítáno až 465 820 těchto kání. Denní maximum

bylo 130 000. V Eilat kroužkování ptáci byli hlášeni ze Sýrie, Bulharska, Ukrajiny, Arménie, Ázerbajdžánu a Jižní Afriky. Východní a jižní Afrika jsou hlavními zimovišti káně lesní rasy *vulpinus*. V Jižní Africe je v té době nejhojnější ze všech dravců. Jedna káně (f. g.), kroužkovaná 7.12.1967 v Darlingu v Kapsku v Jižní Africe (33.23 S, 18.23 E), byla zastížená 10. 7.1970 na hnízdišti v Bolshaya na Sibiři (56.54 N, 93.06 E), 12 216 km NNE od místa kroužkování. Jednotliví ptáci se mohou vyskytnout kdekoliv v Evropě a západní Asii.

Měli jsme příležitost vidět káni lesní, kterou chytil 10. 1.2001 kolega M. Lubas. Měla všechny znaky rasy *vulpinus*. Ve východní Evropě žijí mnozí jedinci, kteří jsou zřejmí míšenci s nominální rasou. Jsou označováni jako *buteo/vulpinus*. Tito míšenci bývají zastíženi i u nás. Káně lesní kroužkovaná ve Vrchlabí dne 5.1.1980 a zastížená na jaře v Bělorusku 786 km NE (GRÚZ 1998) mohla také patřit do této kategorie; taktéž některé jiné káně kroužkované u nás v mimohnízdní době a zastížené jinde ve východní Evropě (např. ŠKOPEK & FORMÁNEK 1988), stejně jako některé kroužkované ve východní Evropě v hnízdní době a pak zastížené u nás (SCHRÖPFER 1993). Kroužkovaním kání tak můžeme zjistit mnoho zajímavostí ze života těchto dravců.

Summary

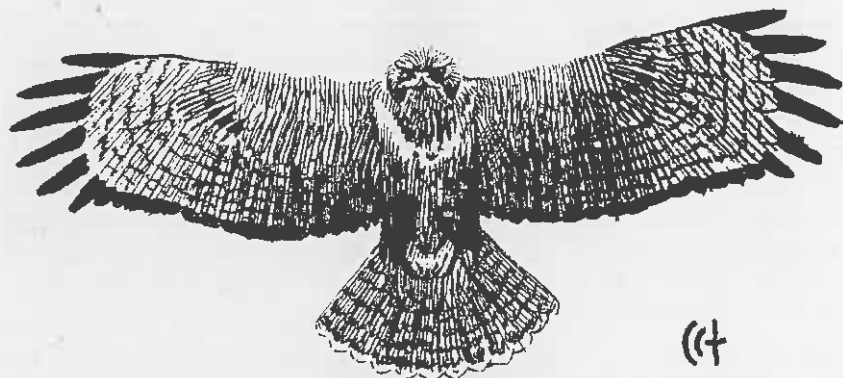
The contribution stresses the fact that some older literature described Common Buzzard (*Buteo buteo*) inadequately. Especially age categories were not well differentiated in descriptions and illustrations. This contribution describes some aspects of identification for birds in juvenile and adult plumage – for birds in the wild as well as in the hand. Catching of buzzards for ringing is also described.

One Common Buzzard (F 1y) ringed on 24 October 2001 in N Bohemia was found wounded after 5 months and 6 days in S France (Estaing, Aveyron) at the distance of 1155 km from the place of ringing. It had been looked after for 42 days and then released with French ring added. There is some general information about Common Buzzard migration.

Literatura

- CLARK W. S. 1999: A field guide to the raptors of Europe, the Middle East, and North Africa. *Oxford Univ. Press, Oxford*.
 ČERNÝ W. 1990: Ptáci (3. vyd.). *Aventinum Praha*.

- FERGUSON-LEES J. & CHRISTIE D. A. 2001: Raptors of the world. *Christopher Helm, London.*
- FORMÁNEK J. & ŠKOPEK J. 2000: Pozoruhodné nejnovější výsledky kroužkování ptáků (9). *Zprávy ČSO 51: 31-32.*
- FORSMAN D. 1999: The raptors of Europe and the Middle East: a handbook of field identification. *T & AD Poyser, London.*
- GRŮZ J. 1998: Zpětná hlášení kroužkovaných ptáků v oblasti Krkonoš 1911-1996. *Prunella 24, Suppl. 1: 1-69.*
- HUDEK K. & ČERNÝ W. (eds) 1977: Fauna ČSSR - Ptáci 2. *Academia Praha.*
- PALMER R. S. 1988: Handbook of North American birds. Vol. 5. *Yale Univ. Press, New Haven & London.*
- POJER F. 1982: Migrace káně lesní v ČSSR. *Živa 6/82: 233-234.*
- SCHRÖPFER L. 1993: Výsledky kroužkovací činnosti v západních Čechách. *Sbor. Západočes. Muz. Plzeň, Přír. 87: 1-89.*
- ŠKOPEK J. & FORMÁNEK J. 1988: Výběr ze zahraničních zpětných hlášení došlých během roku 1988. *Buteo 3: 35-38.*

Káně lesní (*Buteo buteo*)

(© Carl Christian Tofte, převzato z publikace Hagemeijer & Blair 1997, The EBCC Atlas of European Breeding Birds, Poyser London)

Vizuální sledování tahu ptáků v západních Krkonoších v roce 2002

Visual observations of migrating birds in the western Krkonoše Mts. in 2002

Ladislav Jasso

Proseč 25, 513 01 Semily

Úvod

V roce 2002 jsem se v době podzimního tahu opět věnoval pozorování ptáků v sedle mezi Tvarožníkem a Sviňskými kameny nad Voseckou boudou v západních Krkonoších. Sčítání táhnoucích ptáků jsem však prováděl kvůli nepříznivému počasí pouze 5 dnů. Počasí bylo také hlavní příčinou nesrovnatelně nižšího počtu migrujících ptáků ve srovnání s rokem 2001 (JASSO 2002). Následně uvádím přehled dnů pozorování se stručnou charakteristikou počasí:

23. VIII. – jasno, teplota 10–17°C, východní vítr, doba pozorování 4 hodiny,
 14. IX. – jasno, teplota 5–12°C, severovýchodní vítr, doba pozorování 5 hodin,
 29. IX. – zataženo, teplota 3–7°C, západní vítr, na hřebenech leží zbytky prvního sněhu, doba pozorování 6 hodin,
 5. X. – zataženo (chvillemi mlha), teplota +4°C, silný západní vítr, sněhové přehánky, doba pozorování 1 hodina,
 12. X. – zataženo (mlha), teplota -2°C, severovýchodní vítr, 5 cm sněhu, doba pozorování 1 hodina.

V dalších dnech měsíce října nebylo možné tah ptáků sledovat pro nepříznivé počasí.

V roce 2001 od konce září téměř do konce října přetrvávalo pěkné počasí, s převládajícím jižním a jihozápadním větrem (JASSO 2002). V roce 2002 bylo v tomto období naopak často zataženo, s převládajícím západním nebo severovýchodním větrem. Opět se potvrdilo, že právě směr a síla větru jsou pro **tah ptáků v horách** významným faktorem. Přesvědčil jsem se o tom velice zřetelně 14. 9. 2002, kdy za zdánlivě ideálního počasí ptáci téměř netáhli. Zcela jistě proto, že vál pro ně nepříznivý severovýchodní vítr.

Výsledky

V roce 2002 jsem pozoroval podzimní tah ptáků mezi Tvarožníkem a Sviňskými kameny v západních Krkonoších v nadmořské výšce 1300 m po dobu 5 dnů.

Celkem jsem za 17 hodin vizuálního sledování zaznamenal 5404 ptáků ve 47 druzích, s průměrem 317,9 ex. za hodinu. Průměrná velikost hejn činila 10,2 ex. Dominantními druhy byli opět pěnkava obecná (*Fringilla coelebs*: 76,7 %) a čížek lesní (*Carduelis spinus*: 9,2 %). Přehled zaznamenaných druhů ptáků a jejich početnost v jednotlivých dnech přináší tab. 1.

Summary

Autumn bird migration was observed in the western Krkonoše Mts. (NE Bohemia, Czech Republic) in 2002. During 5 days (altogether 17 hours of observation) altogether 5404 birds in 47 species have been observed, i. e. 317.9 ind./hour and 10.2 ind./flock.

Literatura

JASSO L. 2002: Vizuální sledování tahu ptáků v Krkonoších v roce 2001. *Prunella* 27: 16–20.

Tab. 1. Přehled táhnoucích ptáků pozorovaných na lokalitě Vosecká bouda na podzim roku 2002 (n – počet záznamů, celkem – celkový počet pozorovaných ptáků, d – dominance v %).

Results of visual census of birds migrating in the western part of the Krkonoše Mts. in autumn 2002 (n – number of records, celkem – total number of birds observed, d – dominance in %).

Druh	23.VIII.	14.IX.	29.IX.	5.X.	12.X.	n	Celkem	d
<i>Circus aeruginosus</i>	1	-	-	-	-	1	1	0,02
<i>C. cyaneus</i>	-	-	-	-	1	1	1	0,02
<i>Calidris alpina</i>	-	-	-	2	-	1	2	0,04
<i>Accipiter nisus</i>	-	-	1	-	-	1	1	0,02
<i>Dendrocopos major</i>	-	-	1	-	-	1	1	0,02
<i>Lullula arborea</i>	-	-	2	-	-	2	2	0,04
<i>Hirundo rustica</i>	-	-	12	-	-	5	12	0,22
<i>Delichon urbica</i>	-	-	9	-	-	4	29	0,54
<i>Anthus trivialis</i>	37	5	-	-	-	12	42	0,78
<i>A. pratensis</i>	-	1	41	1	5	19	48	0,89
<i>Motacilla flava</i>	-	-	1	-	-	2	2	0,04
<i>M. alba</i>	-	-	14	6	1	9	21	0,39
<i>Prunella modularis</i>	-	3	1	1	-	5	5	0,09

Druh	23.VIII.	14.IX.	29.IX.	5.X.	12.X.	n	Celkem	d
<i>Troglodytes troglodytes</i>	-	-	-	1	-	1	1	0,02
<i>Erithacus rubecula</i>	-	5	1	-	-	6	6	0,11
<i>Luscinia svecica</i>	1	-	-	-	-	1	1	0,02
<i>Phoenicurus ochruros</i>	4	3	1	-	-	6	8	0,15
<i>Turdus merula</i>	-	-	5	2	-	4	7	0,13
<i>T. torquatus</i>	1	-	-	-	-	1	1	0,02
<i>T. pilaris</i>	2	36	66	1	-	1	105	1,94
<i>T. philomelos</i>	-	1	-	2	-	3	3	0,06
<i>T. viscivorus</i>	1	6	14	-	-	8	21	0,39
<i>Sylvia atricapilla</i>	4	-	-	-	-	4	4	0,07
<i>Phylloscopus collybita</i>	5	1	1	-	-	7	7	0,13
<i>P. trochilus</i>	6	-	-	-	-	6	6	0,11
<i>Regulus regulus</i>	-	-	3	-	-	2	3	0,06
<i>R. ignicapillus</i>	-	1	1	-	-	2	2	0,04
<i>Muscicapa striata</i>	2	-	-	-	-	2	2	0,04
<i>Ficedula hypoleuca</i>	3	-	-	-	-	2	3	0,06
<i>Parus ater</i>	-	5	9	-	-	6	14	0,26
<i>P. caeruleus</i>	-	-	66	-	-	7	66	1,22
<i>P. major</i>	-	-	79	16	-	14	95	1,76
<i>Sitta europaea</i>	-	-	2	-	-	1	2	0,04
<i>Garrulus glandarius</i>	-	6	2	-	-	4	8	0,15
<i>Nucifraga caryocatactes</i>	-	1	-	-	-	1	1	0,02
<i>Sturnus vulgaris</i>	-	-	30	-	3	2	33	0,61
<i>Fringilla coelebs</i>	-	20	3985	76	63	281	4144	76,68
<i>F. montifringilla</i>	-	-	10	13	2	11	25	0,46
<i>Serinus serinus</i>	-	7	6	-	-	3	13	0,24
<i>Carduelis chloris</i>	-	1	5	-	-	2	6	0,11
<i>C. carduelis</i>	-	-	39	-	8	6	47	0,87
<i>C. spinus</i>	-	1	437	12	49	48	499	9,23
<i>C. cannabina</i>	-	-	6	-	-	3	6	0,11
<i>C. flammea</i>	-	4	-	-	-	2	4	0,07
<i>Loxia curvirostra</i>	78	3	10	-	-	11	91	1,68
<i>Cocc. coccotroaustes</i>	-	-	-	5	-	1	5	0,09
<i>Emberiza schoeniclus</i>	-	-	1	-	-	1	1	0,02
Celkem	146	110	4881	138	132	528	5404	

Podzimní odchyt ptáků v západních Krkonoších v roce 2002 *Autumn mist-netting of birds in western Krkonoše in 2002*

Lubor Červa¹, Jan Rosmus², Jaroslav Jelínek³, František Zicha⁴ & Luděk Hovorka⁵

¹ Za Strahovem 69, 169 00 Praha 6

² Verdunská 9/713, 160 00 Praha 6

³ 267 17 Mořina 9

⁴ Botanický ústav AV ČR, Správa Průhonického parku, 252 43 Průhonice

⁵ Křovice 14, 273 21 Hobšovice

V období od 18. 8. do 30. 9.2002 byl opět prováděn odchyt a pozorování ptáků při denním a nočním tahu v západních Krkonoších. Podobně jako v roce 2001 byly sítě instalovány v sedle nad Voseckou boudou (1270 m n. m.), v prostoru mezi kameny Tvarožníku (1320 m n. m.) a vrcholem Szrenica (1361 m n. m.) (ČERVA et al. 2002). Zdrojem světla pro noční odchyt byl zcela nový reflektor o výkonu 2000 W, umístěný na zemi u okraje odchytové sítě a napájený asi 50 m dlouhým kabelem z tiché elektrocentrály Honda. Ta se nacházela v odhlučněném prostoru vojenského radiového vozu Praga V3S, který sloužil jako základna a útočiště při nepříznivém počasí a zároveň byl ideální pracovním.

Výsledky

Během 18 dní (v období 18. 8.–30. 9.) a 10 nocí (v období 2.–28. 9.) bylo odchyceno celkem 2533 ptáků v 52 druzích. Při denním odchytu bylo okroužkováno 1145 a při nočním 1388 jedinců (tab. 1).

Celou akci provázelo nepříznivé počasí a skutečnost, že tah byl výrazně slabší než v uplynulém roce – některé druhy nebyly registrovány vůbec. Náhornou ukázkou je králíček obecný (*Regulus regulus*), kterého jsme oproti 1006 kusům v roce 2001 chytili pouze 15 kusů. Za zmínku stojí denní odchyt kulíška nejmenšího (*Glaucidium passerinum*) ze dne 25. 8.2002.

Přehled dosavadních zpětných hlášení a kontrolních odchytů

Nález kroužkovance z Vosecké boudy ve směru tahu do zimoviště:

Lejsek šedý (fg) TA 15433 – kroužkován 16. 9.2001, nalezen 24. 9.2001 (Salzburg, Rakousko): 373 km / 8 dní

Králíček obecný (F fg) P 47868 – kr. 8.10.2001, nal. 22.10.2001 (Stetten, Švýcarsko): 645 km / 14 dní

Červenka obecná (1r) TX 52960 – kr. 15. 9.2001, nal. 11.11.2002 (Malaga, Španělsko): 2095 km / 422 dní

Červenka obecná (+1r) S 191771 – kr. 6.10.2001, nal. 27.11.2002 (Drome, Francie): 1031 km / 417 dní

Nález kroužkovance z Vosecké boudy v místě pravděpodobného hnízdiště:

Lejsek černohlavý (fg) TX 52968 – kr. 15. 9.2001, nal. 11. 7.2002 (Hame, Finsko): 1293 km / 299 dní

Nálezy cizích kroužkovanců na Vosecké boudě:

Čížek lesní (F 1r) MOSKWA XT 82160 – kr. 30. 8.2001 Rybachiy (Rusko: region Kaliningrad), nal. 6.10.2001: 596 km / 37 dní

Čížek lesní (F 1r) MOSKWA VS 74992 – kr. 6. 8.2001 Gumbaritsy (Rusko: region Sankt-Petersburg), nal. 29. 9.2002: 1539 km / 419 dní

Závěr

Odchytová akce by měla pokračovat v roce 2003 i v dalších letech. Pouze tak bude získáno potřebné množství srovnávacího materiálu. Na metodice odchytu se zatím nejeví možnost nějaké výrazné změny, ale cílem je rozšířit spektrum chytaných druhů. Skutečností zůstává, že výrazná většina odchycených jedinců jsou pouze pěvci.

Literatura

ČERVA L., ROSMUS J., JELÍNEK J. & HOVORKA L. 2002: Podzimní odchyt ptáků v západních Krkonoších v roce 2001. *Prunella* 27: 21–25.

Tab. 1. Celkový počet ptáků odchycených v sedle nad Voseckou boudou na podzim 2002 (sloupce s datem odchyty v bílém nebo černém poli znamenají denní nebo noční odchyty).

Total number of birds caught during autumn migration in the western part of the Krkonoše Mts. in 2002 (columns with datum in a white or black field mean day or night catches).

Druh / Datum	Srpen (VIII) 18. 23. 24. 25.	Září (IX.)															Celkem					
		2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	11.	14.	15.	16.	19.	20.	21.	21.		22.	26.	27.	28.	29.
Bělouh šedý	1				3									1								7
Bramboreček hnědý				4										1								6
Břhák lesní				1																		1
Budníček lesní						2								1								3
Budníček menší	5	2				3	1	1	1	3	3	7	9	8	12							62
Budníček větší	2	5	6	8	4	2				10	17	2	4	1								82
Cvrčilka zelená		1		5						3	14		4									27
Čečetka zimní	2	5		5		4				2	4	2	4									24
Červenka obecná	1	1	5	7	2	18	7	28	3	1	157	104	12	54	196	37	121	51	7	3	13	845
Čížek lesní												4									54	58
Drozd brávník						1								1								2
Drozd květalá						1								1								2
Drozd zpěvný	2	4	8	1	7	3	1	1	1	1	6	5	2									42
Hýl obecný	1	1				2																4
Konipas bílý															1							1
Kos černý	2			2	3	1	1	1	1	7												31
Kos horský		1		2	1	1																9
Králíček obecný	1	1			2	1		1						3	2	2						16
Králíček ohnivý	1	1			1	1								1	2	1						7
Kruhlav obecný							1															1
Kulišek nejmenší	1																					1
Kůvka obecná	8	17	6	2	5	8			1	2												54
Lejskek černohlavý	1	3	1	6	4	439	1	4	1	4	17	1	12	3								497

Lejskek šedý	2		2		8	2		1	1													17							
Linduška lesní	1																					1							
Linduška luční					1										4							6							
Mlýnská dlouhonožá																						8							
Pěnička černohlavá	1	8	2	1	4	1	2	4	2	3	3	1	1	2	2	2	1					40							
Pěnička hnědokrídla					2									2								6							
Pěnička pokřivená	1				3										1							6							
Pěnička slávková					2		14				2	1	1	5	2							29							
Pěnkava jikavec															1							1							
Pěnkava obecná														1	5	5						18							
Pěvuška modrá	6	1	8	4	1	7	3	5	1	9	8	3	5	4	11	4	8					97							
Rákosník obecný									2		8	2										14							
Rákosník proužkovitý															4							9							
Rákosník zpěvný														1								2							
Reheček domácí	12	1	2		3	1		7	2	1												33							
Reheček zahradní	2	1	2		1	2		9	2	1	16	37	1	3	11	3						91							
Sedmíhlásek hajní									6													6							
Skvávan polní																		1				1							
Slavík modráček	1																					1							
Slavík tmavý								1														1							
Strnad rákosní									1	1												3							
Strážálek obecný								1	1	1	1			2								10							
Sýc rousný																													
Sýkora koňadra																	2					26							
Sýkora modřinka																	7					42							
Sýkora parkárka																						1							
Sýkora uhelníček	6	18	9		5	1	26	41	12		23	69	1	53								275							
Špaček obecný																						4							
Trulhák obecný														1								2							
Celkem	39	56	66	46	15	43	14	72	537	93	65	4	13	7	3	199	216	59	177	250	66	136	157	8	6	14	162	10	2533

Ptáci pozorovaní na polním hnojišti u Semil
Birds observed on a field dunghill near Semily (northern Bohemia)

Ladislav Jasso¹ & Jaroslav Klápště²

¹ Proseč 25, 513 01 Semily

² Masarykova 591, 468 22 Železný Brod

Velká hnojiště jsou součástí intenzivně obhospodařované zemědělské krajiny už několik desetiletí. Obvykle po několik let se zde ukládá hnůj z velkokapacitních kravínů, aby se potom rozvezl po okolních polích a místo je pak rozoráno. Uprostřed polí bývá hnojiště často místem, kde se ptáci koncentrují při hledání potravy a některé druhy tu i hnízdí. Tak tomu bylo i v případě velkého hnojiště u obce Záhoří u Semil (kvadrát 5357), kde autoři v letech 1998–2000 prováděli ornitologický výzkum. První z autorů zde prováděl po celý rok pravidelná terénní pozorování, druhý během jarního a letního období odchytil se svou ženou ptáky do nárazových sítí za účelem kroužkování.

Popis lokality

Hnojiště se nacházelo mezi obcemi Proseč a Záhoří asi 4 km západně od Semil v nadmořské výšce 470 m. Zemědělské družstvo zde naváželo hnůj od roku 1997 až do listopadu 2000. Před rozvezením bylo hnojiště 120 m dlouhé, místy až 10 m široké a přes 2 m vysoké, s orientací východ–západ. Severní strana byla zarostlá po celé délce ruderální vegetací, z jižní strany se navážel i několikrát denně kravský hnůj. Po celé sledované období bylo na této straně několik velkých kaluží močůvky. Několik keřů na jižní straně a na severní malý ostrov rákosí (do velikosti asi 4 ary), vzdálený 50 m od hnojiště, dokreslují popis lokality. Ve sledovaném období se na okolních polích pěstovala pšenice a kukuřice.

Výskyt ptáků na lokalitě

Ptáci se na hnojišti vyskytovali po celý rok. Nejvíce ptáků tu bylo možné pozorovat v době jarního tahu (březen) nebo v době pohnízdni potulky a začínajícího podzimního tahu (srpen). Nejpočetnější skupinou (74 spp.) byly druhy, které na hnojišti hledaly potravu, 8 druhů na lokalitě hnízdilo. Celkem jsme na hnojišti a okolních polích ve sledovaném období zjistili 82 druhů ptáků.

Některé dny bylo druhové složení velmi pestré. Tak např. 20. 6. 1999 v 11 hodin dopoledne jsme na hnojišti pozorovali najednou tyto druhy – špaček obecný (*Sturnus vulgaris*) 30 ex., krkavec velký (*Corvus corax*) 4 ex., hrdlička divoká (*Streptopelia turtur*), holub hřivnáč (*Columba palumbus*), holub doupňák (*C. oenas*), drozd brávník (*Turdus viscivorus*) a konipas bílý (*Motacilla alba*) po 2 ex., ůhýk obecný (*Lanius collurio*), pěnice hnědokřídla (*Sylvia communis*) a strnad obecný (*Emberiza citrinella*) po 1 ex. (celkem 47 ex.).

V letním období, např. 10. 8. 2000 v 10 hodin, jsme zaznamenali tyto druhy ptáků – špaček obecný (*Sturnus vulgaris*) 50 ex., vlaštovka obecná (*Hirundo rustica*) 30 ex., jiříčka obecná (*Delichon urbica*) a konipas bílý (*Motacilla alba*) po 20 ex., drozd brávník (*Turdus viscivorus*) 4 ex., ůhýk obecný (*Lanius collurio*) a straka obecná (*Pica pica*) po 3 ex., poštolka obecná (*Falco tinnunculus*) 2 ex., káně lesní (*Buteo buteo*), holub hřivnáč (*Columba palumbus*), holub doupňák (*C. oenas*), konipas horský (*Motacilla cinerea*), rehek domácí (*Phoenicurus ochruros*), červenka obecná (*Erithacus rubecula*), pěnice slavíková (*Sylvia borin*), budníček menší (*Phylloscopus collybita*), budníček větší (*P. trochilus*), linduška lesní (*Anthus trivialis*), drozd zpěvný (*Turdus philomelos*), drozd kvíčala (*T. pilaris*), konopka obecná (*Carduelis cannabina*), pěnkava obecná (*Fringilla coelebs*), strnad obecný (*Emberiza citrinella*) a sojka obecná (*Garrulus glandarius*) po 1 ex. (celkem 148 ex.).

Co se týče denní doby, nejvíce ptáků jsme na hnojišti pozorovali brzy ráno a dopoledne. V odpoledních hodinách aktivita ptáků znatelně slábla, zejména v teplých letních dnech. Ranní a dopolední odchvy byly rovněž podstatně bohatší.

Přehled zjištěných druhů ptáků

1. Kachna divoká (*Anas platyrhynchos*) – hnízdění v blízkém okolí, na kalužích močůvky často pozorována brzy ráno nebo večer, 1. 8. 2000 12 ex.
2. Luňák červený (*Milvus milvus*) – vzácný v době tahu, 4. 4. 1999 1 ex. na poli
3. Moták pochop (*Circus aeruginosus*) – vzácný v době hnízdění a tahu, 25. 6.–6. 7. 2000 ad. F pravidelně lovíci nad hnojištěm a v okolních polích (nejbližší hnízdiště vzdálené asi 20 km)
4. Jestřáb lesní (*Accipiter gentilis*) – hnízdění v okolí, na lokalitě pozorován při přeletu 9. 4. 2000
5. Krahujec obecný (*Accipiter nisus*) – pozorován často, v době hnízdění zde pravidelně lovil potravu, 26. 6. 1999 M ulovil drozda brávníka, 11. 8. 1999 F neúspěšně lovíci konipasy

6. Káně lesní (*Buteo buteo*) – hojná po celý rok, 8. 1.–17. 2.2000 sedávaly 2 ex. pravidelně na jednom keři, 17.10.2000 18 ex. na tahu
7. Poštolka obecná (*Falco tinnunculus*) – běžná po celý rok, 5. 6.1999 pozorován nálet na hejno špačků, 23. 7.2000 7 ex., 10. 8.2000 lovil 1 ex. na hnojišti hmyz, 31. 7.2000 zabila v síti chyceného vodouše kropenatého a konipaša bílého (KLÁPŠTĚ & KLÁPŠTOVÁ 2002)
8. Ostříž lesní (*Falco subbuteo*) – v okolí vzácně hnízdící druh, v roce 1998 v hnízdní době často lovil nad hnojištěm drobné pěvce
9. Křepelka polní (*Coturnix coturnix*) – některé roky na lokalitě pravděpodobně hnízdící, 27. 5.–6. 7.2000 hlas 1 M z pšeničného pole poblíž hnojiště
10. Bažant obecný (*Phasianus colchicus*) – letní a podzimní výskyt byl podmíněný vypouštěním polokrotkých bažantů v okolí, 29. 6.2000 1 tokající M na vrcholu hnojiště, 18. 9.2000 3 ex.
11. Kulík říční (*Charadrius dubius*) – v době tahu vzácný, v hnízdní době běžný, 30. 3.2000 1 ex., 23. 5.1999 10 ex. na poli u hnojiště
12. Čejka chocholatá (*Vanellus vanellus*) – v některých letech hnízdil v okolí 1 pár, v době tahu běžná, 8. 10.2000 100 ex. na poli
13. Bekasina otavní (*Gallinago gallinago*) – pouze v době tahu, 8.10.2000 2 ex.
14. Bekasina větší (*Gallinago media*) – velmi vzácná v době tahu, 23. 9.2000 večer 1 ex.
15. Vodouš kropenatý (*Tringa ochropus*) – pravidelně v pohnízdni době u louží močůvky, 18. 6.2000 1 ex., 31. 7.2000 3 ex.
16. Vodouš bahenní (*Tringa glareola*) – pouze v době tahu, 17. 5.1999 1 ex., 30. 7.2000 4 ex.
17. Holub doupňák (*Columba oenas*) – pouze v době tahu i hnízdění, 27. 2.2000 4 ex., 12. 3.2000 27 ex., 30. 5.2000 15 ex.
18. Holub hřivnáč (*Columba palumbus*) – běžný v době tahu i hnízdění, 5. 4.2000 50 ex., 30. 5.2000 25 ex.
19. Hrdlička zahradní (*Streptopelia decaocto*) – pozorována pouze při přeletu, 17.10.2000 1 ex.
20. Hrdlička divoká (*Streptopelia turtur*) – v okolí každoročně hnízdící, 17. 5.2000 8 ex.
21. Kukačka obecná (*Cuculus canorus*) – běžná v době hnízdění, vzácně na tahu, v květnu 1999 stále 2 ex., 4. 8.2000 chycen 1 ex.
22. Lelek lesní (*Caprimulgus europaeus*) – 15. 8.1998 přelet 1 ex. v 10 hodin dopoledne nízko podél hnojiště, pronásledován linduškami
23. Rorýs obecný (*Apus apus*) – v době hnízdění lovil potravu nad hnojištěm, 1. 7.2000 17 ex.
24. Dudek chocholatý (*Upupa epops*) – vzácně na tahu, 18.–19. 4.1999 1 ex.

25. Skřivan lesní (*Lullula arborea*) – pouze v době tahu, 10. 3.2000 2 ex.
26. Skřivan polní (*Alauda arvensis*) – hojný a pravidelně hnízdící druh, 25. 6.2000 zpív. M přímo nad hnojištěm, 8.10.2000 na poli 200 ex.
27. Vlaštovka obecná (*Hirundo rustica*) – běžná v době hnízdění, v chladnějších dnech lovily vlaštovky hmyz nízko nad hnojištěm, 28. 7.2000 35 ex.
28. Jiříčka obecná (*Delichon urbica*) – hojná v době hnízdění, 28. 7.2000 50 ex.
29. Linduška lesní (*Anthus trivialis*) – na hnojišti až v pohnízdni době, 6. 8.2000 4 ex.
30. Linduška luční (*Anthus pratensis*) – pouze v době tahu, 21. 9.2000 na poli 32 ex.
31. Konipas luční (*Motacilla flava*) – častý v době jarního i podzimního tahu, 19. 4.1999 5 ex., 1. 5.1999 4 ex., 14. 8. 2000 2 ex. severoevropského poddruhu (*M. f. thunbergi*)
32. Konipas horský (*Motacilla cinerea*) – na hnojišti pravidelně v pohnízdni době, 2. 8.1998 5 ex.
33. Konipas bílý (*Motacilla alba*) – pravidelně v době tahu a v hnízdní době, po vyhnízdění se konipasi objevili na hnojišti vždy ve větším počtu, 2. 3.2000 8 ex., 12. 7.2000 celkem 60 ex.
34. Střízlík obecný (*Troglodytes troglodytes*) – pozorován jen v době tahu, 17.10.2000 1 ex.
35. Pěvuška modrá (*Prunella modularis*) – pravidelně v pohnízdni době v křovinách
36. Červenka obecná (*Erithacus rubecula*) – hojná v létě, 26. 8.1998 8 ex.
37. Slavík obecný (*Luscinia megarhynchos*) – velmi vzácný migrant, 20. 8.1999 chycen 1 ex.
38. Rehek domácí (*Phoenicurus ochruros*) – běžný v hnízdní době i za tahu, 14. 6.1999 2 ex., 23. 9.2000 5 ex.
39. Rehek zahradní (*Phoenicurus phoenicurus*) – pouze v době začínajícího podzimního tahu, 6. 8.2000 2 ex.
40. Bramborníček hnědý (*Saxicola rubetra*) – pouze v době tahu, 7. 5.2000 3 ex., 18. 9.2000 1 ex.
41. Bělořit šedý (*Oenanthe oenanthe*) – pouze v době jarního tahu, 17. 5.1999 1 ex. na poli.
42. Kos černý (*Turdus merula*) – celoroční výskyt, v době hnízdění na hnojišti běžný
43. Drozd kvíčala (*Turdus pilaris*) – nehojně po celý rok, 20. 5.1999 6 ex., 23.12.2000 přelet 50 ex.
44. Drozd brávník (*Turdus viscivorus*) – v době tahu vzácně, hojný v hnízdní a pohnízdni době, 27. 2.2000 1 ex., 26. 8.1998 115 ex.

45. Drozd zpěvný (*Turdus philomelos*) – hojný v hnízdní době i po vyhnízdění, 6. 8.1999 5 ex.
46. Rákosník zpěvný (*Acrocephalus palustris*) – na lokalitě pravidelně hnízdící druh, na hnojišti běžný v pohnízdí době, 16. 5.2000 2 zpív. MM v rákosí, 4. 9.1999 1 ex.
47. Sedmihlásek hajní (*Hippolais icterina*) – u hnojiště chycen 1 juv. ex. dne 26. 7.2000
48. Pěnice vlažská (*Sylvia nisoria*) – v okolí nehnízdí, chycena pouze jednou 2. 8.1998
49. Pěnice pokřovní (*Sylvia curruca*) – na hnojišti v pohnízdí době, 8. 8.2000 1 ex.
50. Pěnice hnědokřídla (*Sylvia communis*) – každoročně hnízdící druh
51. Pěnice slavíková (*Sylvia borin*) – pravděpodobně hnízdící, 16. 5.2000 2 ex. v rákosině, 26. 7.2000 1 ex. na hnojišti
52. Pěnice černohlavá (*Sylvia atricapilla*) – hlavně po vyhnízdění, 2. 8.1998 5 ex.
53. Budníček lesní (*Phylloscopus sibilatrix*) – chycen na hnojišti 24. 7.1999
54. Budníček menší (*Phylloscopus collybita*) – zejména v době podzimního tahu, 18. 9.2000 15 ex.
55. Budníček větší (*Phylloscopus trochilus*) – vzácně v době hnízdění, pravidelně v době tahu, 5. 6.1999 1 ex., 2. 8.1998 3 ex.
56. Lejsek šedý (*Muscicapa striata*) – pouze v době tahu, 8. 8.2000 chycen 1 ex.
57. Lejsek malý (*Ficedula parva*) – pozorován 15. a 26. 8.1998 v keřích u hnojiště
58. Lejsek černohlavý (*Ficedula hypoleuca*) – až v době začínajícího tahu, 6. 8.2000 chycen 1 ex.
59. Sýkora lužní (*Parus montanus*) – nehojně v době po vyhnízdění, 18. 8.1999 chycen 1 ex.
60. Sýkora babka (*Parus palustris*) – méně častá v pohnízdí období v keřích u hnojiště
61. Sýkora modřínka (*Parus caeruleus*) – celoroční výskyt
62. Sýkora koňadra (*Parus major*) – celoroční výskyt, v roce 2000 vyhnízdila v betonovém sloupu elektrického vedení
63. Brhlík lesní (*Sitta europaea*) – 11. 8.1999 chycen 1 ex.
64. Ťuhák obecný (*Lanius collurio*) – pravidelně hnízdící 1–2 páry, po vyhnízdění se na hnojišti zřejmě shromažďovali i ptáci ze širšího okolí (v roce 1999 zde bylo okroužkováno 22 ex.), 1.10.2000 1 ex.
65. Ťuhák šedý (*Lanius excubitor*) – vzácný, 19.11.2000 1 ex.
66. Sojka obecná (*Garrulus glandarius*) – výskyt po celý rok, 31. 8.1999 8 ex., 26.12.1999 1 ex.

67. Straka obecná (*Pica pica*) – výskyt v mimohnízdí době, 21. 1.2000 1 ex., 15. 8.2000 hejno 20 ex.
68. Vrána obecná (*Corvus corone*) – celoroční výskyt, v blízkém okolí hnízdící, 2. 1.2000 2 ex., 10. 4.2000 10 ex.
69. Krkavec velký (*Corvus corax*) – některé roky běžný, 27. 2.2000 nosil 1 pár stavební materiál z hnojiště na hnízdo, 5. 4.2000 9 ex.
70. Špaček obecný (*Sturnus vulgaris*) – hojný v době tahu a po vyhnízdění, 5. 4.2000 100 ex., 27. 6.2000 na hnoji celkem 300 ex.
71. Vrabec domácí (*Passer domesticus*) – zjištěn pouze jednou, 26. 7.2000 chycen 1 ex.
72. Vrabec polní (*Passer montanus*) – na lokalitě vzácný, pozorován pouze jednou 9. 4.2000 1 ex.
73. Pěnkava obecná (*Fringilla coelebs*) – hojná zejména v době tahu, 30. 3.2000 300 ex. na poli a na hnoji, 18. 9.2000 100 ex.
74. Pěnkava jíkavec (*Fringilla montifringilla*) – vzácněji v době tahu, 29. 3.2000 1 ex.
75. Zvonohlík zahradní (*Serinus serinus*) – 27. 6.1999 přelet 2 ex., 18. 9.2000 10 ex. na plevelech
76. Zvonek zelený (*Carduelis chloris*) – pouze za přeletu, 17.11.2000 3 ex.
77. Stehlík obecný (*Carduelis carduelis*) – 6. 7.2000 přelet 2 ex.
78. Konopka obecná (*Carduelis cannabina*) – nehojně v hnízdní i mimohnízdí době, 30. 5.1999 6 ex.
79. Křivka obecná (*Loxia curvirostra*) – i přes pro tento druh nezvyklé prostředí chycen na hnojišti 1 juv. M 2. 8.1998, 13. 4.2000 pozorován 1 ex.
80. Hýl obecný (*Pyrrhula pyrrhula*) – pouze v mimohnízdí období, 6. 8.1999 chycen 1 ex., 26.12.1999 14 ex. na plevelech
81. Strnad obecný (*Emberiza citrinella*) – na lokalitě každoročně hnízdící, hojný po celý rok a v některých zimách i ve větším množství, 13. 2.2000 140 ex., 17.11.2000 60 ex.
82. Strnad rákosní (*Emberiza schoeniclus*) – pouze v době tahu, 26. 2.2000 2 ex., 12. 3.2000 15 ex.

Závěr

Touto prací jsme chtěli upozornit na ornitologicky zajímavé prostředí polních hnojišť. Pravidelným výzkumem tu lze zjistit poměrně velké druhové zastoupení ptáků. Podobnou zkušenost má např. i TICHAI (2000), který na hnojištích v okrese Rakovník zjistil hnízdní výskyt dalších druhů ptáků, např. cvrčilký zelený

(*Locustella naevia*), konipasa lučního (*Motacilla flava*) a koroptve polní (*Perdix perdix*). V době tahu pozoroval čírku obecnou (*Anas crecca*) a dalších 6 námi neuváděných druhů bahňáků – vodouše šedého (*Tringa nebularia*), píška obecného (*Actitis hypoleucos*), jespáka malého (*Calidris minuta*), jespáka obecného (*Calidris alpina*), jespáka bojovného (*Philomachus pugnax*) a vodouše tmavého (*Tringa erythropus*). V oblasti Českého ráje byly u hnojišť pozorovány tyto vzácné druhy – kulík písečný (*Charadrius hiaticula*), jespák šedý (*Calidris temminckii*), koliha malá (*Numenius phaeopus*) a sněhule severní (*Plectrophenax nivalis*) (MRKÁČEK 2000). Doporučujeme ostatním ornitologům věnovat zvýšenou pozornost tomuto biotopu.

Summary

Bird species observed and/or caught on a field dunghill (Semily, N Bohemia) in 1998–2002 are listed. Altogether 82 species have been registered – 74 of them feeding and 8 breeding on/at the dunghill.

Literatura

- KLÁPŠTĚ J. & KLÁPŠTOVÁ J. 2002: Predace poštolky obecné (*Falco tinnunculus*) a jiných predátorů na ptáčích chycených do nárazových sítí. *Prunella* 27: 12–15.
- MRKÁČEK Z. 2000: Ptáci Českého ráje. *Kvartpress Turnov*.
- TICHAI M. 2000: Výskyt a hnízdění konipasa lučního (*Motacilla flava*) na Rakovnicku v letech 1995–99. *Zprávy ČSO* 51: 21–23.

Krahujec obecný (*Accipiter nisus*) – hmotnost těla a délka křídla

Der Sperber – Körpergewicht und Flügelänge

Ladislav Hlavatý

Huntiřov 3/B, 544 01 Dvůr Králové nad Labem

Krahujec obecný (*Accipiter nisus*) náleží k našim běžným dravcům. Miluje členitou krajinu s lesíky, poli, loukami, polními remízky i okraje větších lesních celků a hnízdění bývá zjištěno rovněž ve městech. V zimě zaletuje do vesnic a měst častěji a loví drobné ptáky. Tu dobu jsem využil k jeho odchytu, ke kroužkování, následně k měření délky křídla a k vážení.

V období 1969–2002 jsem odchytil celkem 142 jedinců, z nichž 60,5 % tvořili samci (tab. 1). Čtyři odchycení ptáci byli okroužkováni jako mláďata na hnízdě jinými kroužkovateli v sousedních okresech Semily a Náchod. Kromě jednoho samce byli všichni ptáci chyceni od září do dubna, s největším počtem odchytů v prosinci a lednu (51,4 %). Tělesná hmotnost ptáků byla zjišťována na větších dvouramenných váhách s přesností na 1 gram, délka křídla byla měřena pravítkem s přesností na 1 mm.

Získané výsledky z tohoto poměrně vysokého počtu měřených jedinců přináší tab. 1. Některé mé údaje se liší menší či větší délkou křídla a rozsahem hmotnosti od hodnot uvedených u níže citovaných autorů.

V české a slovenské literatuře jsou uvedeny také údaje o délce křídla a hmotnosti krahujce obecného. HUDEC & ČERNÝ (1977) je dělí do dvou skupin – podle ptáků měřených v měsících IX.–IV. a V.–VIII. V první skupině udává u samců délku křídla 185–213 mm a hmotnost 119–172 g, u samic délku křídla 223–255 mm a hmotnost 178–290 g.

JIRSÍK (1948) udává délku křídla u samců 190–210 mm, u samic 228–245 mm a dále uvádí podle MUSÍLKA pro hnízdivce délku křídla u samců 190–205 mm, u samic 229–240 mm, hmotnost samců 130–140 g a samic 213–261 g.

FERIANC (1977) udává u samců hmotnost 105–170 g, u samic 100–300 g (zde se pravděpodobně jedná o tiskovou chybu, protože tak malou hmotnost 100 g nemají ani samci), délku křídla u samců 190–207 mm, u samic 230–248 mm.

Tab. 1. Tělesná hmotnost a délka křídla.
Körpergewicht und Flügelänge.

Pohlaví <i>Geschlecht</i>	Samci (n=86) <i>Männchen</i>	Samice (n=56) <i>Weibchen</i>
Hmotnost <i>Körpergewicht</i>	122–183 g	207–308 g
Průměrná hmotnost <i>Durchschnittliches Körpergewicht</i>	143,2 g	261,6 g
Délka křídla <i>Flügelänge</i>	187–221 mm	220–248 mm
Průměrná délka křídla <i>Durchschnittliche Flügelänge</i>	199,0 mm	233,3 mm

Zusammenfassung

Der Autor hat 142 gefangene Sperber (86 Männchen, 56 Weibchen) gewogen und ihre Flügelänge gemessen. Ergebnisse siehe in Tab. 1.

Literatura

- FERIANC O. 1977: Vtáky Slovenska 1. *Veda Bratislava*.
 HUDEC K. & ČERNÝ W. (eds) 1977: Fauna ČSSR – Ptáci 2. *Academia Praha*.
 JIRŠÍK J. 1948: Naši dravci. *Mladá fronta Praha*.

Zimní společenstva ptáků krkonošských obcí Winter bird communities in towns and villages of the Krkonoše Mts.

Ladislav Jasso

Proseč 25, 513 01 Semily

Zima bývá v Krkonoších dlouhá a tuhá a sněhová pokrývka leží často 4–5 měsíců v roce, ve vyšších polohách i déle. V horských střediscích Krkonoš bývá nezřídka naměřeno přes 1 metr sněhu a zdroje potravy jsou tak pro ptáky velmi omezené. Proto mě zajímalo, kteří ptáci a v jakém množství mohou v takovýchto drsných podmínkách našich nejvyšších hor přežít. Z tohoto důvodu jsem v zimách 2001/02 a 2002/03 prošel většinu zimních středisek Krkonoš a některé podhorské obce (přehled viz tab. 1). Zaznamenával jsem při tom všechny ptáky, pozorované zhruba do vzdálenosti 50 m od zvolené trasy.

Během uvedených dvou zim jsem prošel 8 obcí a podél trasy v celkové délce 25 km pozoroval 33 druhů ptáků v celkovém počtu 913 ex. (tab. 1). Zjistil jsem, že nejpočetnějším ptákem Krkonoš v zimním období byl zvonek zelený (*Carduelis chloris*), který tvoří plnou třetinu všech zaznamenaných ptáků. Následoval vrabec domácí (*Passer domesticus*) a čížek lesní (*Carduelis spinus*). Překvapila mě i poměrně vysoká početnost straky obecné (*Pica pica*) s dominancí téměř 5 %. Zajímavý byl rovněž výskyt samice rehka domácího (*Phoenicurus ochruros*) ve Valteřicích koncem prosince 2002 při sněhové pokrývce 20 cm.

Na závěr lze obecně říct, že počet druhů i početnost ptáků v zimě klesaly se stoupající nadmořskou výškou a tedy i se vzrůstající sněhovou pokrývkou. Výskyt mnoha druhů je podle mých zkušeností závislý často na zimním přikrmování, a proto jsem nejvyšší počty ptáků zjistil v okolí krmítek nebo v blízkosti chovů drůbeže.

Summary

Wintering bird species were censused, using the transect method (belt 100 m wide), in eight towns and villages of the Krkonoše Mts. (NE Bohemia, Czech Republic) in winters of 2001/02 and 2002/03. The Greenfinch (*Carduelis chloris*) was the most dominant species, followed by the House Sparrow (*Passer domesticus*) and the Siskin (*Carduelis spinus*) (see Table 1 for results).

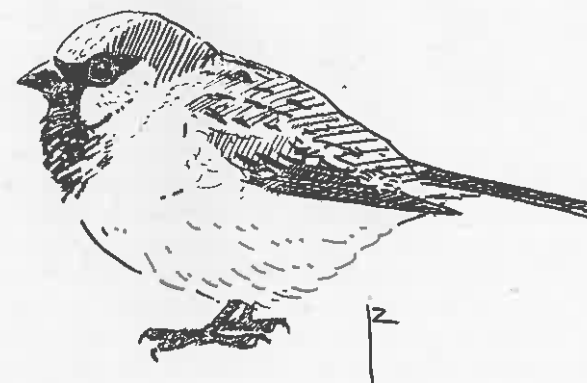
Tab. 1. Početnost ptačích druhů (v ex.) zjištěná podél vybraných transektů v 8 krkonošských obcích během zimních období 2001/02 a 2002/03 (d – dominance v %).

Abundance of wintering bird species (in ind.) censused along chosen transects in 8 towns and villages of the Krkonoše Mts. in winter seasons of 2001/02 and 2002/03 (celkem – total, d – dominance in %, denzita – density in ind./10 ha).

Rok – Rokytnice n. J., Jab – Jablonec n. J., Vys – Vysoké n. J. (datum sčítání: vše 1. 2.2002), ŠM – Špindlerův Mlýn, Vrc – Vrchlabi (vše 14. 2.2002), Har – Harrachov (20.11.2002), Val – Valteřice (23.12.2002), Pec – Pec p. Sn. (31. 1.2003)

Obec	Rok	Jab	Vys	ŠM	Vrc	Har	Val	Pec	Celkem	d (%)
Délka trasy (km)	(4)	(2)	(3)	(4)	(3)	(5)	(2)	(2)	(25)	
<i>Ardea cinerea</i>	2	-	-	-	-	-	-	-	2	0,22
<i>Anas platyrhynchos</i>	-	-	-	5	-	-	-	-	5	0,55
<i>Buteo.buteo</i>	-	-	-	-	-	-	1	-	1	0,11
<i>Falco tinnunculus</i>	-	-	2	-	1	-	-	-	3	0,33
<i>Columba livia</i> f. <i>domestica</i>	-	-	-	-	23	-	-	-	23	2,52
<i>Streptopelia decaocto</i>	11	14	-	-	1	8	-	-	34	3,72
<i>Dendrocopos major</i>	-	-	-	-	-	1	1	-	2	0,22
<i>Troglodytes troglodytes</i>	-	-	-	-	1	1	-	-	2	0,22
<i>Phoenicurus ochruros</i>	-	-	-	-	-	-	1	-	1	0,11
<i>Turdus merula</i>	6	2	7	2	1	1	7	1	27	2,96
<i>T. pilaris</i>	-	-	-	-	-	-	5	-	5	0,55
<i>Regulus regulus</i>	-	-	-	-	-	2	-	-	2	0,22
<i>Parus palustris</i>	-	-	1	-	-	1	-	-	2	0,22
<i>P. montanus</i>	-	-	1	-	-	-	-	1	2	0,22
<i>P. cristatus</i>	-	-	-	1	-	1	-	-	2	0,22
<i>P. ater</i>	1	-	1	5	-	6	-	-	13	1,42
<i>P. caeruleus</i>	21	8	8	14	11	20	1	4	87	9,53
<i>P. major</i>	7	2	7	4	10	20	6	8	64	7,01
<i>Sitta europaea</i>	2	-	-	-	-	1	1	-	4	0,44
<i>Certhia familiaris</i>	-	-	-	2	-	-	-	-	2	0,22
<i>Garrulus glandarius</i>	3	-	-	1	-	1	3	-	8	0,88
<i>Pica pica</i>	11	2	6	7	1	10	-	6	43	4,71
<i>Corvus monedula</i>	-	-	-	-	10	-	-	-	10	1,10
<i>C. frugilegus</i>	-	-	-	-	1	-	-	-	1	0,11
<i>Corvus corone</i>	2	2	-	-	-	-	-	-	4	0,44

Obec	Rok	Jab	Vys	ŠM	Vrc	Har	Val	Pec	Celkem	d (%)
<i>Passer domesticus</i>	-	10	16	-	84	-	-	-	110	12,05
<i>P. montanus</i>	-	-	2	-	3	-	6	-	11	1,20
<i>Fringilla coelebs</i>	-	-	-	-	-	-	1	-	1	0,11
<i>Carduelis chloris</i>	60	28	51	117	7	11	18	16	308	33,73
<i>C. spinus</i>	-	-	71	7	18	-	-	-	96	10,51
<i>C. flammea</i>	-	-	-	-	-	-	1	-	1	0,11
<i>Pyrrhula pyrrhula</i>	-	-	-	-	1	2	3	3	9	0,99
<i>Emberiza citrinella</i>	-	-	21	-	1	-	6	-	28	3,07
Celkem	126	68	194	165	174	86	61	39	913	
Denzita (ex./10 ha)	31,5	34,0	64,7	41,3	58,0	17,2	30,5	19,5	36,5	

Vrabec domácí (*Passer domesticus*)

(© Jos Zwarts, převzato z publikace Hagemeijer & Blair 1997, The EBCC Atlas of European Breeding Birds, Poyser London)

Kroužkování ptáků na domovním dvorku

Bird ringing on the backyard of a house

Jaroslav Klápště & Josefa Klápšťová
Masarykova 591, 468 22 Železný Brod

Železný Brod je malé město v nadmořské výšce 287 m. Leží na rozhraní Českého ráje a Podkrkonoší, v hlubokém úzkém údolí řeky Jizery s přítokem potoka Žernovníka (50.39 N, 15.15 E). Okolí má značné převýšení – ze středu města je vidět jen obloha a strmé prudké svahy.

Město a jeho nejbližší okolí je po celý rok velmi chudé na ptactvo. Zvláště tah ptáků jakoby tady probíhal jen okrajově. Na jaře 2002 byl však silný tah čížků lesních (*Carduelis spinus*), který se projevil i jejich zvýšenou návštěvou na krmítkách uprostřed města. V jednom místě (150 m od náměstí), kde na dvorku u domu krmili ptáky v několika krmítkách umístěných blízko sebe, byla jejich koncentrace zvláště nápadná. Dům stojí v řadě rodinných domů, kde z jedné strany je frekventovaná cesta a tři 13-ti podlažní panelové domy. Z druhé strany je nepřilíživá rušná ulice a na svahu rozlehlá budova Umělecko-průmyslové školy sklářské. Dvorek za domem je situován k jihu a má plochu 15x8 m. Na dvorku roste pět nízkých stromů. Tři krmítka byla u stromů, z toho jedno velké na zemi (na způsob bažantího zásypu). Jiné krmítko bylo u okna a další na okenní římsě. Krmilo se hlavně slunečnicovými semeny.

Odchyt ptáků

K odchytu ptáků u krmítek jsme používali nárazové sítě japonského typu (osvědčily se nám dvě sedmimetrové a dvě malé třímetrové). Delší síť, nebo větší počet kratších sítí jsme pro malou plochu dvorku nemohli použít. Kromě potravy, která byla v krmítkách, jsme dávali na zem blízko sítí slunečnicová semena, ptačí zob, pečivo i jablka. Dvě sítě o délce 7 m jsme měli natažené ve tvaru T. Jak se často úspěšně praktikuje (KEYES & GRUE 1982), ptáky sbírající potravu na zemi jsme pak do sítě nadržovali zvláště v době, kdy se sami málo chytali. Odchytové akce jsme prováděli během 21 dní, denně 5-7 hodin v rozmezí 41 dnů od 10. 3. do 19. 4.2002. V této době jsme chytili 1274 ptáků ve 14 druzích, z toho 1093 čížků lesních (616 samců, tj. 56,4 %, a 477 samic, tj. 43,6 %). Vůbec poprvé jsme chytili přes tisíc ptáků od jednoho druhu v jednom roce – ve skutečnosti za 21 dní, přesněji za 137 odchytových hodin.

Nejúspěšnějším dnem byl 23. 3.2002, kdy bylo zataženo, nový sníh a teplota +3°C. Chytilo se 217 ptáků v 9 druzích, z toho 189 čížků lesních.

Dne 16. 4. 2002 jsme na dvorku chytili adultního samce pěnkavy obecné (*Fringilla coelebs*) již s kroužkem PRAHA N 258508. Ptáka kroužkoval Miroslav Lubas dne 15. 5.1994 jako samce +2K rovněž v Železném Brodě, asi 300 m od místa naší kontroly. Byl tedy nejméně 10 let starý. Dokládá tak návratnost a věrnost stanovišti po dobu nejméně 7 roků, 10 měsíců a 30 dnů.

Z odchycených čížků lesních již přišlo jedno zajímavé zahraniční zpětné hlášení. Pták označený 12. 4.2002 kroužkem PRAHA TA 69154 byl kontrolován 6. 4.2003 v Overbygda (region Hedmark) v Norsku (61.21 N, 12.15 E), 1202 km od místa kroužkování.

Tab. 1. Přehled okroužkovaných ptáků.
Overview of ringed birds.

Druh	Počet
Červenka obecná (<i>Erithacus rubecula</i>)	3
Kos černý (<i>Turdus merula</i>)	7
Pěnice černohlavá (<i>Sylvia atricapilla</i>)	1
Sýkora lužní (<i>Parus montanus</i>)	1
Sýkora modřinka (<i>Parus caeruleus</i>)	18
Sýkora koňadra (<i>Parus major</i>)	15
Vrabec domácí (<i>Passer domesticus</i>)	2
Pěnkava obecná (<i>Fringilla coelebs</i>)	3
Zvonohlík zahradní (<i>Serinus serinus</i>)	2
Zvonek zelený (<i>Carduelis chloris</i>)	85
Čížek lesní (<i>Carduelis spinus</i>)	1093
Čečetka zimní (<i>Carduelis flammea</i>)	8
Hýl obecný (<i>Pyrrhula pyrrhula</i>)	28
Dlask tlustozobý (<i>C. coccothraustes</i>)	5

Diskuse

Při chytání čížků lesních je problém přimět je slétnout dolů ze stromů. Někdy zřejmě pomáhá nahrávka hlasu, nebo nalákání na burské oříšky nebo lůj, jak zdůrazňuje DAVIS (1981). Toho v našem případě nebylo třeba, čížci sami slétávali až na zem. Vyskytovali se u krmítek ve velkém množství. Totéž v některých letech, hlavně v předjaří, zjistil MILES (1996).

Při chytání ptáků (a v městském prostředí zvláště) je obtížné uhlídat chycené ptáky před útoky domácích koček. Dařilo se nám to dobře, přesto jednoho čížka nám kočka usmrtila. Kočky jsou i pro volně žijící ptáky obrovským nebezpečím. Bylo odhadnuto, že na území USA domácí kočky zahubí 4,4 milionů ptáků každý den (MEARS & MEARS 1998). V hustě obydlené Evropě to může být ještě větší množství. V případě nalezených čížků, kroužkovaných ve Velké Británii, bylo hlášeno u 28 % usmrcení kočkou (WERNHAM et al. 2002).

Dříve se u nás chytali čížci na kroužkování hlavně během podzimním tahu (často „na vodu“), kdy bylo také chyceno denní maximum 300 čížků (HÁJEK & KADLEC 1970). Také číhaři v dřívějších dobách chytali čížky a jiné ptáky hlavně na podzimním tahu. Číhařství bylo velmi rozšířeno a je dobře dokumentováno v oblasti Jizerských hor (např. NEVRLÝ 1981). V dnešní době se chytá úspěšně i u krmítek na jarním tahu. ZICHA (in verb.) tak v březnu 2002 označil za jeden den 468 čížků. Kroužkování čížků na jarním tahu přineslo už některé zajímavé výsledky (ŠKOPEK & FORMÁNEK 1999).

Tab. 2. Počet okroužkovaných čížků lesních (*Carspi*) a celkový počet odchycených ptáků v jednotlivých dnech.
Number of ringed siskins (Carspi) and total number of ringed birds on individual days (celkem).

Datum	Carspi	Celkem	Datum	Carspi	Celkem
10. 3. 2002	27	33	27. 3. 2002	93	98
11. 3.	48	50	29. 3.	44	50
12. 3.	28	30	30. 3.	12	19
14. 3.	41	44	4. 4.	6	30
15. 3.	14	17	5. 4.	0	8
18. 3.	43	45	12. 4.	43	55
20. 3.	113	118	14. 4.	49	63
22. 3.	82	88	16. 4.	43	52
23. 3.	189	217	17. 4.	21	32
25. 3.	90	94	19. 4.	1	16
26. 3.	106	115	Celkem	1093	1274

Poděkování

Pan Zdeněk Mlejnek a jeho rodina nám dovolili a usnadnili chytání ptáků na svém pozemku. Patří jim za to náš dík.

Summary

Strong spring migration of siskins (*Carduelis spinus*) in 2002 at Železný Brod (50.39 N, 15.15 E) in northern Bohemia inspired us to catch the birds for ringing. They were easy to catch near bird feeders in four small mist-nets (two 7 m and two 3 m long) on small 15x8 m backyard of a house. We caught there 1274 birds in 14 species, incl. 1093 siskins. They were caught during 21 catching days between 10th March and 19th April. The biggest day's catch was 217 birds, incl. 189 siskins, on 23rd March 2002. The total 1093 siskins consisted of 56.4 % males (n=616) and 43.6 % females (n=477). On 16th April 2002 we controlled ringed Chaffinch (*Fringilla coelebs*) after 7 years, 10 months and 30 days. It shows recurrence and site fidelity for long time as it was originally ringed nearby by our colleague. One siskin ringed on 12th April 2002 was controlled on 6th April 2003 at Overbygda (region Hedmark) in Norway (61.21 N, 12.15 E) at the distance of 1202 km from place of ringing.

Literatura

- DAVIS P. G. 1981: Trapping methods for bird ringers. *BTO Tring*.
- HÁJEK V. & KADLEC O. 1970: Výsledky kroužkování čížků lesních v ČSSR. *Sylvia* 18: 105–121.
- KEYES B. E. & GRUE C. E. 1982: Capturing birds with mist nets: a review. *North Amer. Bird Bander* 7: 2–14.
- MEARNS B. & MEARNS R. 1998: The bird collectors. *Academic Press, San Diego & London*.
- MILES P. 1996: Možnosti využití ptačích krmítek ke sledování populací ptáků. *Panurus* 7: 4–52.
- NEVRLÝ M. 1981: Kniha o Jizerských horách. *Severočeské nakl., Ústí n. L.*
- ŠKOPEK J. & FORMÁNEK J. 1999: Pozoruhodné nejnovější výsledky kroužkování ptáků (7). *Zprávy ČSO* 49: 24–26.
- WERNHAM C., TOMS M., MARCHANT J., CLARK J., SIRIWARDENA G. & BAILLIE S. (eds) 2002: The migration atlas: movements of the birds of Britain and Ireland. *T & AD Poyser, London*.

Kdy hnízdí krkonošští ptáci?

When do birds breed in the Krkonoše Mts.?

Petr Miles

Sídlíště 724, 543 71 Hostinné

Lze usuzovat, že ptáci ve vyšších horských polohách hnízdí všeobecně později nežli v nížinách. Je tomu tak jistě u druhů hnízdících na zemi, neboť si lze jen stěží představit hnízdění na sněhu nebo dokonce pod ním. Také hmyz, nejčastější potrava ptačích mláďat, se objevuje na horách až později. Jiná však může být situace u ptáků stavějících svá hnízda ve větvoví stromů nebo v dutinách. Tam sníh nemusí vadit a záleží spíše na dostupnosti potravy, která může být i v případě krmení mláďat u některých druhů jen rostlinná.

Je známo, že pravým zimním hnízdícím je křivka obecná (*Loxia curvirostra*), hnízdící především v horských lesích, kde patrně právě v této době nachází nejvíce své základní potravy – semínek v šiškách jehličnatých stromů. Časnými hnízdíci by však mohli být i další příbuzní pěnkavovití ptáci, vyskytující se na horách a stavějící svá hnízda na stromech. Platí to zejména o čížku lesním (*Carduelis spinus*), o jehož hnízdění je známo velmi málo. Je to způsobeno tím, že svá hnízda buduje vysoko na stromech, na koncových větvích daleko od kmene, a pro člověka jsou tudíž prakticky nedostupná. Svědčí o tom skutečnost, že HUDEC (1983) uvádí pouhá 2 (!) hnízda čížků lesních, nalezená dosud u nás. Také o hnízdění čečetky zimní (*Carduelis flammea*), která se rozšířila ve vysokých polohách Krkonoš teprve v nedávné době, je známo jen málo hnízdních údajů.

Při odchytových akcích za účelem kroužkování je však možné si odchycené ptáky dobře zblízka prohlédnout a usuzovat na dobu jejich hnízdění podle přítomnosti hnízdních nažin. Jsou to místa na spodu těla, kde hnízdícím ptákům vypadává peří a ti pak mohou po zasednutí na hnízdo holou, zduřelou a bohatě prokrvenou kůží daleko lépe zahřívají vajíčka. Později po vyhnízdění holé části těla opět peřím zarostou.

Při jednom z již dávnych, časně jarých odchytů u Vosecké boudy (asi 1250 m n. m.) bylo ve dnech 28. 4.–5. 5. 1974 odchyceno za pomoci volavců 207 ptáků v 16 druzích: 83 čížků lesních (*Carduelis spinus*), 54 křivek obecných (*Loxia curvirostra*), 27 čečetek zimních (*Carduelis flammea*), 15 hýlů obecných (*Pyrrhula pyrrhula*), 11 zvonohlíků zahradních (*Serinus serinus*), ostatní druhy po 1–3 exemplářích. U některých samic upoutala pozornost přítomnost hnízdních nažin. Nacházela se u 29 samic čížků lesních (z celkového počtu 34 odchycených

samic), u 13 (ze 14) křivek obecných, 9 (z 10) čečetek zimních, u 1 samice (z 6) zvonohlíka zahradního a 1 (ze 2) pěnkavy obecné (*Fringilla coelebs*). Hnízdní nažinu měla již i jediná odchycená samice rehka domácího (*Phoenicurus ochruros*).

Zatímco u křivky obecné byly dosud zachovalé hnízdní nažiny patrně již jen pozůstatkem z dřívější doby hnízdění, u ostatních druhů byl jejich časný výskyt vcelku překvapivý. Jednalo se možná jen o tohoroční výjimku, neboť pozdější květnové a červnové odchty v různých částech Krkonoš neprokázaly výskyt vyššího podílu mladých ptáků v populaci, který by tomuto časnému hnízdění odpovídal.

Literatura

HUDEC K. (ed.) 1983: Fauna ČSSR – Ptáci 3/2. *Academia Praha*.

Čížek lesní (*Carduelis spinus*)

(© Ernest Leahy, převzato z publikace Hagemeyer & Blair 1997, The EBCC Atlas of European Breeding Birds, Poyser London)

Čáp bílý (*Ciconia ciconia*)

6. III. – Hostinné, 2 ex. (1. pozorování) (P. Miles)
 24. III. – Dolní Lánov, přelet 2 ex. (Z. Kynčl)
 27. III. – Vlčice, 6 ex. (M. Mareček)
 IV.-V. – hnízdo Prostřední Lánov (komín ve statku): 2.IV. – 1 ex., 3.IV. – 2 ex.,
 19.V. – 4 ml. ve stáří asi 1 týden (J. Kalenský, J. Sýkora)
 8. IV. – Pilníkov, 2 ex. (M. Mareček)
 15. a 17. IV. – Vrchlabí (Vejsplachy), 5 ex. (J. Fišera, J. Dvořák)
 21. IV. – Valteřice (kravín), 18 ex. (J. Fišera)
 23. IV. – Horní Sytová (býv. továrna Míleta-Havlenka), 2 ex. na komíně
 (M. Jakoubek)
 2.- 15. V. – Vichovská Lhota, 1 pár (M. Jakoubek)
 4. V. – Vrchlabí (rybník u letiště), 1 ex. (J. Grúz)
 22. VII. – Prosečné, 1 ex. (J. Grúz)
 30. VII. – Vlčice (umělé hnízdo), pár se 3 ml. (J. Grúz)

Labuť velká (*Cygnus olor*)

12. II. – Pilníkov, 6 ex. na zatopené louce (M. Mareček)
 11. III. – Hrabačov (čistička Cutisin), 2 ex. (M. Jakoubek)
 30. III. – Trutnov (Dolce), 1 pár (M. Mareček)
 30. III., 21. IV. a 1. V. – Vlčice (nádrž Nebe), 1 pár (M. Mareček)
 1. IV. – Vrchlabí (rybník Vejsplachy), 1 pár (J. Flousek)
 19. IV. – Hrabačov (čistička Cutisin), 2 ex. (M. Jakoubek)
 25. IV. – Vrchlabí (rybník Vejsplachy), 1 pár stavějící hnízdo (později však
 nehnízdit) (J. Flousek)
 11. VI. a 23. VII. – Staré Buky, 1 pár (M. Mareček)

Husa velká (*Anser anser*)

28. I. – Vrchlabí, přelet asi 500 ex. ve 3 hejnech (11.45 SEČ) (J. Flousek)

Husa polní (*Anser fabalis*)

27. I. – Prosečné, přelet hejna 110 ex. (16.30 SEČ) (J. Grúz)
 30. I. – Valteřice, přelet 2 hejn: asi 250 ex. a 100 ex. (J. Fišera)
 9. II. – Valteřice, přelet hejna 120 ex. (J. Fišera)

Husa (*Anser sp.*)

28. I. – Prosečné, přelet hejna asi 140 ex. (11.30 SEČ) (J. Grúz)
 30. I. – Vichovská Lhota, přelet asi 220 ex. ve 2 hejnech směrem k S (12.00
 SEČ) (M. Jakoubek)

8. II. – Lánov, přelet hejna 32 ex. (12.15 SEČ) (J. Kalenský)
 16. II. – Vichová n. J., přelet hejna 70 ex. směrem k S (M. Jakoubek)
 26. IX. – Vichovská Lhota, přelet hejna 75 ex. od S k J (M. Jakoubek)
 9. X. – Prosečné, přelet 2 hejn: ?? ex. (6.00 SEČ) a 16 ex. (15.00 SEČ) (J. Grúz)
 20. X. – Huntířov, přelet 3 ex. (L. Hlavatý)

Čírka obecná (*Anas crecca*)

17. III. – Vrchlabí (rybník u letiště), 5 MM a 4 FF (J. Flousek)
 27. III. – Vrchlabí (rybník u letiště), 2 MM a 4 FF (J. Flousek)
 29. III. – Vrchlabí (rybník u letiště), 1 M (J. Flousek)
 30. III. – Staré Buky, 3 páry (M. Mareček)

Kachna divoká (*Anas platyrhynchos*)

13. I. – Vrchlabí (Labe u kamenného mostu), 30 MM a 26 FF (J. Flousek)
 24. V. – Úpské rašeliniště, 1 pár (B. Chutný)
 26.- 28. VIII. – Úpské rašeliniště, 2 krotké ex. na vodě pod povalem (J. Flousek)
 24. XII. – Vrchlabí (Labe u kamenného mostu), 31 MM a 28 FF (J. Flousek)
 31. XII. – Hostinné (p. Čistá u mostu), 5 MM a 10 FF (P. Miles)

Čírka modrá (*Anas querquedula*)

29. III. – Vrchlabí (rybník u letiště), 1 pár (J. Flousek)
 30. III. – Vlčice (nádrž Nebe), 3 MM (M. Mareček)
 31. III. – Trutnov (Horní Staré Město), 3 MM a 2 FF (V. Cerman)
 1. IV. – Vrchlabí (rybník u letiště), 1 pár (J. Flousek)
 13. IV. – Vrchlabí (rybník Vejsplachy), 1 M (J. Flousek)
 17. IV. – Vrchlabí (rybník u letiště), 1 M (J. Flousek)
 17. IV. – Vrchlabí (rybník Vejsplachy), 3 MM a 2 FF (J. Flousek)
 21. IV. – Vrchlabí (rybník Vejsplachy), 1 pár (J. Flousek)

Lžičák pestrý (*Anas clypeata*)

30. III. – Staré Buky, 2 MM a 1 F (M. Mareček)

Polák velký (*Aythya ferina*)

13. IV. – Vrchlabí (rybník Vejsplachy), 1 M (J. Flousek)

Polák chocholačka (*Aythya fuligula*)

20. IV. – Trutnov (Peklo), 2 MM a 1 F (M. Mareček)
 21. IV. – Trutnov (Dolce), 3 MM a 2 FF (M. Mareček)

21. IV. a 1. V. – Vlčice (nádrž Nebe), 1 pár (M. Mareček)
 11. VI. – Trutnov (Dolce), 4 MM (M. Mareček)
 23. VII. – Trutnov (Dolce), 4 MM a 2 FF a 8 ml. bez F (M. Mareček)
 21. VIII. – Vlčice (nádrž Nebe), 6 ex. (M. Mareček)

Včelojed lesní (*Pernis apivorus*)

- 4.- 11. IX. – Alberický vrch, 1 pár (P. Pelz)

Moták pochop (*Circus aeruginosus*)

23. V. – Úpské rašeliniště, přelet 1 F od Luční bd. k Obřimu dolu (J. Flousek)
 11. VI. – Staré Buky, 1 M (M. Mareček)
 27. VI. – Horní Kalná (Příčnice), 1 M (J. Grúz)
 18. VII. – Slemeno u Dolní Kalné, přelet 1 ex. směrem od Z (J. Grúz)
 31. VIII. – Dolní Olešnice, 1 ex. (J. Grúz)

Moták pilich (*Circus cyaneus*)

1. II. – Dolní Lánov, 1 F (J. Kalenský)
 3. II. – Dolní Lánov (Kovářsko), 1 M (J. Kalenský)
 25. VI. – Hostinné, 1 M (J. Grúz)
 28. VI. – Bernartice (osada Rybníček), 1 M (J. Grúz)

Jestřáb lesní (*Accipiter gentilis*)

21. V. – Čistá v Krkonoších (les u nákl. lanovky), 1 ex. (J. Grúz)

Krahujec obecný (*Accipiter nisus*)

11. VI. – Úpské rašeliniště, 1 lovící F (B. Chutný)

Káně rousná (*Buteo lagopus*)

2. I. – Prosečné, 1 ex. (J. Grúz)
 1. II. – Dolní Lánov, 1 ex. (J. Kalenský)
 1. III. – Prosečné, 1 ex. (J. Grúz)
 17. III. – Vrchlabí, 2 ex. (J. Flousek)
 13. IX. – Hostinné, 1 ex. (J. Grúz)

Orlovec říční (*Pandion haliaetus*)

1. IV. – Vrchlabí (rybník u letiště), 1 ex. vyplašen z topolů na hrází (P. a J. Flousek)
 14. V. – Peklo u Lánova, přelet 1 ex. od J k S (J. Flousek)

Dřemlík tundrový (*Falco columbarius*)

24. II. – Prosečné (Mezilabský p.), přelet 1 ex. (J. Grúz)
 15. III. – Prosečné (pole u Dědkova lesa), 1 ex. (J. Grúz)

Ostříž lesní (*Falco subbuteo*)

18. VII. – Úpské rašeliniště, 1 ex. (B. Chutný)
 21. VII. – Malá Úpa (horní část Eliščina údolí), kroužk. 3 ml. ve vraním hnízdě (T. Diviš)
 23. VII. – Pec p. Sn. (Pláň), 1 tokající pár (T. Diviš)
 21. VIII. – Prosečné, přelet 1 ex. (J. Grúz)

Sokol stěhovavý (*Falco peregrinus*)

6. III. – Labský důl, vyplašen 1 volající ex. (P. Hartmann)
 13. a 18. III. – Labský důl, hlas 1 ex. (J. Harčarik)
 18. IV. – Labský důl, opak. pozorování 1 ex. (J. Štursa)
 18. V. – Labský důl, 1 kroužící ex. (T. Bělka, J. Vrána, J. Flousek)
 5. VI. – Labský důl, přelet 1 ex. z Polska přes Sokolník k J (J. Vaněk)
 17. VI. – Labský důl, 1 pár intenzívně varující v sedě i při kroužení (B. Chutný)
 1. VII. – Kotelní jámy, 2 ex., z toho 1 varující (J. Vaněk)
 2. VII. – Studniční hora, 1 kroužící ex. (J. Flousek)
 16. VII. – Pančavská louka, 1 ex. v letu s žadonicím mládětem (B. Chutný)
 18. VII. – Kotelní jámy, 2 juv. ex. a 1 ad. ex. naletující na pozorovatele (J. Harčarik, L. Jiříšně)
 3. VIII. – Luční bouda a Obří důl, opak. pozorování 1 ex. (V. Beran, P. Flousek)
 3. VIII. – Labský důl, 2 ex. (M. Jakoubek)
 6. VIII. – Labský důl, 1 ad. ex. obítoval 3 kroužící káně lesní (J. Flousek, J. Hřebačka)
 19. VIII. – Labský důl, 2 ex. (M. Jakoubek)
 23. VIII. – Obří důl, 2 kroužící juv. ex. (K. Malinovský)
 5. IX. – Obří důl, 1 kroužící ex. (J. Flousek)
 21. IX. – Velká Kotelní jáma, 1 ex. (M. Pokorný)

Koroptev polní (*Perdix perdix*)

8. II. – Vrchlabí (ZŠ Liščí kopec), 6 ex. (D. Vodnárek)

Křepelka polní (*Coturnix coturnix*)

31. V. – Vlčice, hlas 1 M (M. Mareček)
 2. VI. – Trutnov (Horní Staré Město), hlas 1 M (M. Mareček)
 3. VI. – Prosečné (pole u Dědkova lesa), hlas 1 M (J. Grúz)

4. VI. – Dolní Lánov, hlas 1 M (J. Grúz)
 12. VI. – Prosečné (mezi Dědkovým lesem a Prostř. hájem), hlas 1 M (J. Grúz)
 12. a 18. VI. – Vlčice, hlasy 2 MM (M. Mareček)
 13. VI. – Arnultovice (pole Dolských), hlas 1 M (J. Grúz)
 14. VI. – Dolní Lánov (S svah Čihadla, mezi letištěm a silnicí, Z od rokle pod letištěm), hlasy 3 MM (J. Grúz)
 19. VI. – Křížovky, hlas 1 M (J. Flousek)
 20. VI. – Prosečné (mezi Čeř. hájkem a Obecňákem), hlas 1 M (J. Grúz)
 23. VI. – Dolní Lánov (Z od sloupu lanovky č. 29), hlas 1 M (J. Grúz)
 25. VI. – Slemeno u Dolní Kalné (S okraj), hlas 1 M (J. Grúz)
 27. VI. – Horní Kalná (dolní část, SV od statku), hlas 1 M (J. Grúz)
 5. VII. – Vrchlabí (rybník u letiště), hlas 1 M (J. Flousek)
 18. VII. – Slemeno u Dolní Kalné (V okraj), hlas 1 M (J. Grúz)
 9. VIII. – Vichovská Lhota, hlasy 5 MM (M. Jakoubek)

Bažant obecný (*Phasianus colchicus*)

17. IV. – Vrchlabí (Vejsplachy), 1 pár a 1 velmi tmavě zbarvená F (J. Dvořák)
 XI. – Vrchlabí (Třidomí), 5 MM (E. Martinová)

Chřástal polní (*Crex crex*)

22. V. – Pilníkov, hlas 1 M (M. Mareček)

Slípka zelenonohá (*Gallinula chloropus*)

21. IV. – Staré Buky, 2 ex. (M. Mareček)
 23. VII. – Staré Buky, 1 pár se 4 ml. (M. Mareček)

Lyska černá (*Fulica atra*)

24. a 27. III. – Vrchlabí (rybník Vejsplachy), 1 ex. (J. Flousek)
 30. III. – Staré Buky, 3 ex. (M. Mareček)
 17. IV. – Vrchlabí (rybník Vejsplachy), 1 ex. (J. Flousek)
 21. IV. – Vrchlabí (rybník Vejsplachy), 1 nehnízdící pár (D. Vodnárek)
 21. IV. – Staré Buky, F na hnízdě (M. Mareček)
 11. VI. – Staré Buky, 1 pár se 6 ml. (M. Mareček)
 10. VII. – Dolní Lysečiny (vodní nádrž na Lysečinském p.), 1 ex. (P. Pelz)

Kulík říční (*Charadrius dubius*)

21. IV. – Trutnov (Dolce), 1 ex. (M. Mareček)
 21. IV. a 1. V. – Vlčice (nádrž Nebe), 1 pár (M. Mareček)
 12. V. a 22. VII. – Trutnov (Mrtvé jezero), 1 pár (M. Mareček)

3. VI. – Trutnov (Peklo), 3 ex. (M. Mareček)
 9. VIII. – Hraňov (čistička Cutisin), 2 ex. (M. Jakoubek)

Kulík hnědý (*Charadrius morinellus*)

23. V. – Luční hora, nález hnízda se 3 vejci (fotodokumentace viz časopis Křkonoše 11/2002, str. 41) (J. Flousek)
 23. VI. – Luční hora, Studniční hora, Sněžka (důkladná kontrola potenciálních hnízdišť), kulíci nenalezeni (M. Šálek)

Čejka chocholatá (*Vanellus vanellus*)

10. III. – Vrchlabí, 6 ex. (1 pozorování) (L. Jiříšně)
 12. III. – Slemeno u Dolní Kalné, přelet 32 ex. (J. Grúz)
 1. V. – Vlčice, 2 páry (M. Mareček)
 3. VI. – Trutnov (Peklo), 2 ex. (M. Mareček)
 18. VI. – Vlčice, 9 ex. (M. Mareček)

Bekasina otavní (*Gallinago gallinago*)

17. III. – Vrchlabí (rybník u letiště), 1 ex. (J. Flousek)
 30. III. – Staré Buky, 1 ex. (M. Mareček)
 24. V. – Úpské rašeliniště, 1 ex. (B. Chutný)
 22. VI. – Úpské rašeliniště, 1 ex. (Petr Skřivan)
 10. a 12. VII. – Úpské rašeliniště, 1 špatně létající ex. (patrně mladý pták) (J. Flousek)
 27.-29. VIII. – Úpské rašeliniště, 2 ex. (J. Flousek)

Vodouš šedý (*Tringa nebularia*)

1. IV. – Vrchlabí (rybník u letiště), 4 ex. (J. Flousek)

Vodouš kropenatý (*Tringa ochropus*)

30. III. – Vlčice (nádrž Nebe), 2 ex. (M. Mareček)
 30. III. – Staré Buky, 2 ex. (M. Mareček)
 21. IV. – Trutnov (Dolce), 1 ex. (M. Mareček)
 21. IV. – Vlčice (nádrž Nebe), 1 pár (M. Mareček)
 1. V. – Vlčice (nádrž Nebe), 1 ex. (M. Mareček)
 18. VII. – Úpské rašeliniště, 1 ex. (B. Chutný)

Písk obecný (*Actitis hypoleucos*)

13. a 17. IV. – Vrchlabí (rybník u letiště), 1 ex. (J. Flousek)
 25. IV. – Vrchlabí (rybník u letiště), 3 ex. (J. Flousek)
 12. V. – Vrchlabí (rybník Vejsplachy), 1 ex. (J. Flousek)

Racek chechtavý (*Larus ridibundus*)

17. III. – Vrchlábí (žel. nádr.), přelet 47 ex. (J. Flousek)
 2. VI. – Studenec, 1 ex. (J. Flousek)
 12. VII. – Horní Kalná (hnojiště na Přičnici), 1 ex. (J. Grúz)

Holub domácí (*Columba livia f. domestica*)

- XI. – Vrchlábí (žel. nádr.), max. 33 ex. (J. Flousek)
 XI.- XII. – Vrchlábí (náměstí), max. 33 ex. (J. Flousek)

Holub doupaňák (*Columba oenas*)

29. III. – Vichová-Arnoštov, průlet 1–2 ex. vnitřkem bučiny nad malou vodní elektr. (J. Flousek)
 24. IV. – Peklo u Lánova, 1 ex. vyplašen z dutiny buku (J. Flousek)
 12. VI. – Rýchory (údolí p. Kalná pod Černým vr.), 1 houk. M (J. Flousek)
 19. VI. – Dolní Mísečky (Bažinky), 2 ex. (V. Vašina)
 1. VII. – Žacléřský hřbet, 1 houk. M (J. Flousek)
 18. VII. – Ždírnice, min. 1 pár (J. Grúz)
 12. VIII. – Pilníkov, 1 ex. (M. Mareček)

Holub hřivnáč (*Columba palumbus*)

12. III. – Pilníkov, 1 ex. (1. pozorování) (M. Mareček)
 14. VI. – Volanov, 130 ex. na poli (M. Mareček)

Hrdlička divoká (*Streptopelia turtur*)

21. IV. – Staré Buky, 1 houk. M (1. pozorování) (M. Mareček)
 15. V. – Přední Žalý, 1 houk. M (J. Flousek)
 15. V. a 16. VI. – Zadní Žalý, 1 houk. M (J. Flousek)

Kukačka obecná (*Cuculus canorus*)

8. V. – Trutnov (Horní Staré Město), 1 ex. (1. pozorování) (M. Mareček)

Výr velký (*Bubo bubo*)

- III. – Studenec, hnízdění 1 páru: 10. III. – 3 vejce, 24. III. – hnízdo prázdné, bez vajec (I. Háková)
 17. V. – Kotel (Růženčina zahrádka: 1365 m n. m.), 1 ex. vyplašen ze země (I. Špatenková)
 15. IX. – 15. X. – Mladkov (údolí Jízery), každodenní večerní houkání 1 ex. (M. Jakoubek)
 6. XI. – Jestřabí v Krk. (Kákov), 1 houk. ex. (M. Jakoubek)

Sýc rousný (*Aegolius funereus*)

28. III. – Trutnov (Peklo), hlas 1 M (M. Mareček)

Rorýs obecný (*Apus apus*)

27. IV. – Vrchlábí, 1 ex. (1. pozorování) (J. Flousek)
 1. V. – Vrchlábí, hlavní přilet (J. Flousek)
 2. V. – Pilníkov, 2 ex. (1. pozorování) (M. Mareček)
 19. VIII. – Vrchlábí, 1 ex. (posl. pozorování) (J. Flousek)

Ledňáček říční (*Alcedo atthis*)

18. II. – Vrchlábí (Labe u kapličky sv. Anny), 1 ex. (J. Zahradníková)
 16. III. – Vrchlábí (rybník Vejsplachy), 1 ex. (J. Flousek)
 24. III. – Vrchlábí (rybník Vejsplachy), 2 ex. (J. Flousek)
 24. V. – Vrchlábí (rybník u Berlína), 1 ex. (J. Hřebačka)
 9. VIII. – Vrchlábí-Podhůří, chycen 1 ex. (J. Flousek)
 6. IX. – Vrchlábí (zámecký park), 1 ex. sedící na kovovém zábradlí (J. Flousek)
 15. X. – Hrabačov (čistička Cutisin), 1 ex. (M. Pokorný)
 19. X. – Hrabačov (čistička Cutisin), 2 ex. (M. Jakoubek)
 23. XI. – Vrchlábí (rybník Vejsplachy), 1 ex. (D. Vodnárek)

Krutihlav obecný (*Jynx torquilla*)

24. IV. – Valteřice, 1 ex. (J. Fišera)

Žluna šedá (*Picus canus*)

20. IV. – Trutnov (Peklo), 1 tokající pár (M. Mareček)
 13. V. – Slemenov u Dolní Kalné, 1 volající M (J. Grúz)

Žluna zelená (*Picus viridis*)

13. I. – Jánské Lázně, 1 M na krmítku (J. Rousek)

Strakapoud malý (*Dendrocopos minor*)

29. III. – Pilníkov, 1 M bubnující na telef. sloup (M. Mareček)
 VI. – Horní Lysečiny (obora), hlas 1 M (P. Pelz)
 3. IX. – Obří důl (haldy), 1 ex. (J. Flousek)
 4. XI. – Pilníkov, 1 M (M. Mareček)

Skřivan polní (*Alauda arvensis*)

10. III. – Vrchlábí, 3 zpív. MM (1. pozorování) (L. Jiříšně)
 11. III. – Vichovská Lhota, 2 zpív. MM (1. pozorování) (M. Jakoubek)

Vlaštovka obecná (*Hirundo rustica*)

17. IV. – Vrchlabí (rybník u letiště), 6 ex. (1. pozorování) (J. Flousek)
 18. IV. – Hostinné (sídlíště), 2 ex. (1. pozorování) (P. Miles)

Jičička obecná (*Delichon urbica*)

17. IV. – Prosečné, 3 ex. (1. pozorování) (J. Grúz)
 21. IV. – Hostinné, 1 ex. (1. pozorování) (P. Miles)
 24. VI. a 1. VII. – Labská bouda, 1 hnízdo pod balkónem (J. Vaněk)
 1. VIII. – Jánské Lázně (Jánský dům), 75 hnízd (D. Vodnárek)
 27. IX. – Prosečné, 1 ex. (posl. pozorování) (J. Grúz)

Linduška lesní (*Anthus trivialis*)

21. IV. – Vlčice, 1 zpív. M (1. pozorování) (M. Mareček)
 24. IV. – Peklo u Lánova, 2 zpív. MM (1. pozorování) (J. Flousek)

Linduška luční (*Anthus pratensis*)

27. III. – Vrchlabí (rybník u letiště), min. 2 ex. (1. pozorování) (J. Flousek)

Linduška horská (*Anthus spinoletta*)

22. VI. – Sněžka (SZ svah), 1 ad. ex. (M. Šálek)

Konipas citronový (*Motacilla citreola*)

30. V. – Stříbrná bystřina (poľská část), 1 zpív. M (B. Chutný, V. Pavel)
 21. VI. – Úpské rašeliniště (na začátku 2. povalu směrem od Luční bd.), 1 volající M (J. Flousek)
 22. VI. – Úpské rašeliniště (u konce 1. povalu směrem od Luční bd.), 1 volající M (M. Šálek)

Konipas horský (*Motacilla cinerea*)

6. III. – Vrchlabí, 2 ex. (1. pozorování) (J. Flousek)

Konipas bílý (*Motacilla alba*)

6. III. – Vrchlabí, 1 ex. (1. pozorování) (J. Flousek)
 12. III. – Pilníkovo, 1 ex. (1. pozorování) (M. Mareček)
 22. VI. – Slezská bouda (sedlo pod Sněžkou), 1 ex. (M. Šálek)
 28. X. – Trutnov (Horní Staré Město), 1 ex. (posl. pozorování) (M. Mareček)

Pěvuška modrá (*Prunella modularis*)

23. V. – Studniční hora (vrchol: 1550 m n. m.), 1 zpív. M (J. Flousek)
 24. XI. – Vrchlabí, 1 ex. (J. Flousek)

Pěvuška podhorní (*Prunella collaris*)

22. VI. – Sněžka (SZ svah, pod dlážděnou cestou), 1 ad. ex. krmicí ml. v hníždě (M. Šálek)
 25. VI. – Sněžka (vrchol), 3 ad. a 1 juv. ex. (J. Flousek)
 10. VII. – Sněžka (vrchol), 1 krmicí ex. u meteostanice (J. Flousek)
 21. IX. – Zlaté návrší (mohyla Hanče a Vrbaty), 1 krotký ex. (J. Vaněk)
 21. IX. – Sněžné jámy (vyhlídka u Boudy u S. j.), 3 ex. (J. Vaněk)
 2. X. – Sněžka (vrchol), 1 ex. (J. Flousek)

Červenka obecná (*Erithacus rubecula*)

13. I. – Vrchlabí, 1 ex. (J. Flousek)
 26. V. – Trutnov (Horní Staré Město), hnízdo se 7 ml. a 1 vejcem (M. Mareček)

Slavík tmavý (*Luscinia luscinia*)

25. VIII. – Chotěvice, chycen 1 ex. (L. Hlavatý)

Slavík modráček tundrový (*Luscinia svecica svecica*)

- 2002 – oblast Pančavy a Úpského rašeliniště: celkem 33 MM a 23 FF, nalezeno 18 hnízd a další 2 jistá hnízda nedohledána (V. Pavel, B. Chutný)

Rehek domácí (*Phoenicurus ochruros*)

17. III. – Vrchlabí, 2 ex. (1. pozorování) (J. Flousek)
 1. IV. – Trutnov (Horní Staré Město), 1 ex. (1. pozorování) (M. Mareček)

Rehek zahradní (*Phoenicurus phoenicurus*)

16. V. – Zadní Rennerovky (1310 m n. m.), 1 zpív. M (J. Flousek)

Bramborníček hnědý (*Saxicola rubetra*)

12. V. – Trutnov (Horní Staré Město), 1 ex. (M. Mareček)
 13. V. – Slemeno u Dolní Kalné, 1 ex. (J. Grúz)
 13. V. – Hostinné (cesta na Pošťáku), 1 ex. (J. Grúz)
 22. V. – Hostinné (Hlíňák u Dvořákových), 1 ex. (J. Grúz)

Bělořit šedý (*Oenanthe oenanthe*)

1. V. – Vlčice, 1 ex. (M. Mareček)
 23. V. – Luční bouda, 1 ex. (J. Flousek)
 10. VI. – Luční hora, 1 ex. (J. Flousek)
 23. VI. – Luční hora (V svah), 1 pár (M. Šálek)

Drozd cvrčala (*Turdus iliacus*)

17. III. – Vrchlabí (rybník u letiště), 1 ex. (J. Flousek)
 22. III. – Arnultovice, 150 ex. (J. Grúz)
 28. III. – Vrchlabí (městský park), 1 zpív. M (J. Flousek)
 1. IV. – Vrchlabí (rybník u letiště), 1 zpív. M (J. Flousek)
 13. IV. – Vrchlabí (rybník Vejsplachy), desítky ex., min. 5 zpív. MM (J. Flousek)
 16. IV. – Vrchlabí (zámecký park), 1 zpív. M (J. Flousek)
 17. IV. – Vrchlabí (rybník u letiště), 1 zpív. M (J. Flousek)
 21. IV. – Vrchlabí (rybník Vejsplachy), min. 1 ex. chovající se jako u hnízda (J. Flousek)

Drozd zpěvný (*Turdus philomelos*)

10. III. – Horní Branná (Kozinec), min. 3 zpív. MM (1. pozorování) (J. Flousek)
 11. III. – Pilníkov, několik zpív. MM (1. pozorování) (M. Mareček)

Cvrčilka zelená (*Locustella naevia*)

16. V. – Tetřeví Boudy, 1 zpív. M (J. Flousek)
 12. VI. – Svoboda n. Ú. (Sluneční stráň), 1 zpív. M (J. Flousek)
 12. IX. – Lahrový Boudy, chycen 1 ex. (J. Flousek)

Cvrčilka říční (*Locustella fluviatilis*)

1. VI. – Biner u Lánova, 1 zpív. M (J. Flousek)
 1. VII. – Javorník (rákosiny za penzionem Zoja), 1 zpív. M (J. Flousek)

Rákosník proužkovaný (*Acrocephalus schoenobaenus*)

13. IV. – Vrchlabí (letiště), 1 mrtvý ex. na silnici (L. Jiříšně)

Rákosník zpěvný (*Acrocephalus palustris*)

1. VII. – Javorník (rákosiny za penzionem Zoja), min. 5 zpív. MM (J. Flousek)

Pěnice vlašská (*Sylvia nisoria*)

10. V. – Chotěvice, chycena 1 F kroužkovaná v roce 2001 (L. Hlavatý)
 9. VI. – Záboří, hnízdo s líhnoucími se mlád'aty (později zničeno predátorem) (L. Hlavatý)
 19. VI. – Chotěvice, chycena 1 F kroužkovaná v roce 1999 (L. Hlavatý)
 3. VII. – Chotěvice, 1 pár s vyved. mlád'aty (L. Hlavatý)

Pěnice pokřovní (*Sylvia curruca*)

21. IV. – Staré Buky, 1 ex. (1. pozorování) (M. Mareček)

24. IV. – Vrchlabí, 1 zpív. M (1. pozorování) (J. Flousek)
 V – Vrchlabí, 1 M trvale zpívající z komínu školy (J. Flousek)
 26. VI. – Pančavské rašeliniště, 1 zpív. M (J. Flousek)

Pěnice černohlavá (*Sylvia atricapilla*)

2. IV. – Vrchlabí, 1 zpív. M (1. pozorování) (J. Flousek)
 24. V. a 9. VI. – Úpské rašeliniště, 1 zpív. M (B. Chutný)
 9. VI. – Pančavská louka, 1 zpív. M a 1 F (B. Chutný)
 30. VI. – Pančavská louka, F vyrušena při stavbě hnízda (B. Chutný)

Budníček zelený (*Phylloscopus trochiloides*)

19. VI. – Mumlavský důl (rozc. pod Krakonošovou snídaní), 1 zpív. M (J. Flousek)
 21. VI. – Důl Bílého Labe (nad Boudou u B. L.), 1 zpív. M (J. Flousek)
 22. VI. – Modrý důl (lesní žebro mezi ch. Spofa a ch. Hořec), 1 zpív. M (Petr Skřivan)
 23. VI. – Pec p. Sn. (centrum, nad střediskem TES KRNP), 1 zpív. M (Petr Skřivan)

Budníček lesní (*Phylloscopus sibilatrix*)

24. IV. – Peklo u Lánova, 1 zpív. M (1. pozorování) (J. Flousek)
 1. VII. – Žacléřský hřbet, min. 10 zpív. MM (J. Flousek)

Budníček menší (*Phylloscopus collybita*)

28. III. – Vrchlabí, 1 zpív. M (1. pozorování) (J. Flousek)

Budníček větší (*Phylloscopus trochilus*)

12. IV. – Vrchlabí, 1 zpív. M (1. pozorování) (J. Flousek)

Lejsek černohlavý (*Ficedula hypoleuca*)

29. IV. – Vrchlabí, 1 zpív. M (1. pozorování) (J. Flousek)

Lejsek malý (*Ficedula parva*)

14. V. – Svoboda n. Ú. (bučina nad papírnou), 1 zpív. M (J. Flousek)
 18. V. a 11. VI. – Peklo u Lánova, 1 zpív. M (J. Flousek)
 10. VI. – Dolní Rokytnice (bučina u Jizery), 2 zpív. MM (J. Flousek)
 15. VI. – Černý důl (u hájovny), 1 netypicky zpív. M (J. Flousek)

Žluva hajní (*Oriolus oriolus*)

8. V. – Dolní Lánov (horní rybník), 1 zpív. M (J. Grúz)
 12. V. – Vrchlabí (rybník u letiště), 1 pár intenzívně reagující na imitaci zpěvu (J. Flousek)
 18. V. – Peklo u Lánova, 1 zpív. M (J. Flousek)
 22. V. – Kamenec (1025 m n. m.), 1 zpív. M (J. Flousek)
 5. VII. – Vrchlabí (rybník u letiště), 1 zpív. M (J. Flousek)

Ťuhák obecný (*Lanius collurio*)

12. V. – Trutnov (Mrtvé jezero), 1 M (1. pozorování) (M. Mareček)
 15. V. – Šeřín (1027 m n. m.), 1 zpív. M (J. Flousek)
 konec VII. – Vichová n. J., v rozpětí 1 týdne pozorováno 5 vyved. hnízd (M. Jakoubek)

Ťuhák šedý (*Lanius excubitor*)

4. I. – Prosečné, 1 ex. na věži kostela (J. Grúz)
 1. II. – Dolní Lánov (ryb. Kábrt), 1 ex. (J. Kalenský)
 13. III. – Arnultovice, 1 ex. (J. Grúz)

Straka obecná (*Pica pica*)

23. V. – Vrbatova bouda, 1 ex. (M. Jakoubek)
 9. VI. – Labská louka (U čtyř pánů), 1 ex. (M. Jakoubek)
 17. VI. – Labská louka, 2 ex. (B. Chutný)

Ořešník kropenatý (*Nucifraga caryocatactes*)

26. I. – Jánské Lázně, 1 ex. na krmítku (J. Rousek)
 3. III. – Vrchlabí (Jankův kopec), 1 ex. (J. Flousek)
 1. IV. – Hořejší Vrchlabí (JZ svah Strážné hůry), 1 ex. (J. Flousek)
 19. VIII. – Vrbatova bouda, 1 ex. (M. Jakoubek)

Kavka obecná (*Corvus monedula*)

23. I. – Vrchlabí (gymnázium), hejno 60–70 ex. (J. Flousek)
 5. II. – Vrchlabí (ZŠ Liščí kopec), 70 ex. (D. Vodnárek)
 21. XI. – Vrchlabí (objekt Kablo), hejno asi 80 ex. (J. Grúz)

Havran polní (*Corvus frugilegus*)

1. II. – Vrchlabí (ZŠ Liščí kopec), 10 ex. (D. Vodnárek)
 11. X. – Prosečné (hřiště), přelet 2 hejn: 16 ex. a 12 ex. (J. Grúz)

Krkavec velký (*Corvus corax*)

2. III. – Hostinné (les proti papírně), 1 ex. (J. Grúz)
 6. III. – Trutnov (Horní Staré Město), 2 páry (M. Mareček)
 13. III. – Dolní Lánov (les nad krávinem), 1 ex. (J. Grúz)
 29. III. – Prosečné (Šimkova rokle), 1 ex. (J. Grúz)
 29. III. – Vichová-Arnoštov, 1 pár u hnízda na smrku (J. Flousek)
 konec V. a VI. – Dlouhý hřeben (Z svah), 1 pár nosící potravu (P. Pelz)
 13. IX. – Hostinné (les proti Slemenskému kopci), 1 ex. (J. Grúz)
 2. X. – Sněžka (horní stanice lanovky), 31 ex. sbírajících na zemi potravu (J. Flousek)

Špaček obecný (*Sturnus vulgaris*)

2. II. – Pilníkov, 2 ex. (1. pozorování) (M. Mareček)
 9. II. – Valteřice, 2 zpív. MM (1. pozorování) (J. Fišera)
 16. II. – Vrchlabí, asi 70 ex. ve smíšeném hejnu s kvícalami (1. pozorování) (J. Flousek)
 4. III. – Vichová n. J., hejno 30 ex. (M. Jakoubek)
 16. V. – Zadní Rennerovky (1290 m n. m.), min. 3 páry hnízdící v dutých příčných konzolách sloupů lyžař. vleku (v předchozích letech tu špačci nehnízдили) (J. Flousek)
 8. VI. – Labská louka, 1 ex. (B. Chutný)

Vrabc domácí (*Passer domesticus*)

15. V. – Špindlerův Mlýn (Bedřichov), min. 3 MM (J. Flousek)
 29. VIII. – Benecko (parkoviště), asi 15 ex. (J. Flousek)
 1. XII. – Jánské Lázně (kostel na Mariánské výšině), 2 páry (P. Miles)

Pěnkava jikavec (*Fringilla montifringilla*)

11. I., 1. II. a 1. III. – Pilníkov, 1 ex. (M. Mareček)
 12. III. – Vichovská Lhota, desítky ex. v hejnu pěnkav obecných (J. Flousek)
 17. III. – Vrchlabí, 1 ex. (J. Flousek)
 28. III. – Vrchlabí (městský park), min. 1 ex. (J. Flousek)
 8. IV. – Vrchlabí (zámecký park), 1 M (J. Flousek)

Zvonohlík zahradní (*Serinus serinus*)

25. III. – Pilníkov, 1 ex. u krmítka (M. Mareček)
 18. IV. – Vrchlabí, 1 zpív. M (1. pozorování) (J. Flousek)

Zvonek zelený (*Carduelis chloris*)

24. V. – Úpské rašeliniště, 1 ex. (B. Chutný)

Čečetka zimní (*Carduelis flammea*)

18. II. – Pilníkov, 1 pár u krmítka (M. Mareček)

Křivka obecná (*Loxia curvirostra*)

31. III. a 2. IV. – Prosečné, 1 pár zaletující na omítku (J. Grúz)

9. VI. – Prosečné (Budinova rokle), 1 pár s 5 čerstvě vyved. mlád'aty (J. Grúz)

Hýl rudý (*Carpodacus erythrinus*)

31. V. – Špindlerovka (sedlo), 1 zpív. M (J. Flousek)

22. VI. – Výrovka, 1 zpív. M (Petr Skřivan)

Dlask tlustozobý (*Coccothraustes coccothraustes*)

12. VI. – Rýchory (Dvorský les: 980 m n. m.), 1 ex. sbírající potravu na zemi (J. Flousek)

Strnad rákosní (*Emberiza schoeniclus*)

30. III. – Staré Buky, 1 F (M. Mareček)

21. IV. – Staré Buky (hřiště), 1 M (M. Mareček)

12. V. – Trutnov (Horní Staré Město), 1 M (M. Mareček)

(Sestavil: Jiří Flousek, Správa KRNAP, 543 11 Vrchlabí)

Přehled ptáků okroužkovaných v roce 2002*Overview of birds ringed in 2002**Sestavil: Jiří Flousek (Správa KRNAP, 543 11 Vrchlabí)*

V roce 2002 bylo v oblasti Krkonoš okroužkováno celkem 4092 ptáků (z toho 627 mlád'at na hnízdech, tj. 15,3 %) v 82 druzích. Vysoký počet okroužkovaných ptáků byl, stejně jako v předcházejícím roce, ovlivněn především denním i nočním odchylem migrujících ptáků u Vosecké boudy.

Již tradičně bylo nejvíce chyceno červenek obecných (935 ex.), následovali lejsek černohlavý (530) a sýkora uhelníček (306), mezi nepěvci opět dominovala poštolka obecná (63 ex.). Specializace některých kroužkovatelů se projevila v relativně vysokých počtech okroužkovaných chřástalů polních (33: z toho 31 ex. J. Fišera), lindušek lučních (220, z toho 214 ex. V. Pavel a B. Chutný) a slavíků modráčků tundrových (80, z nich 79 ex. B. Chutný a V. Pavel).

Na kroužkování se podílelo celkem 15 kroužkovatelů. Nejvíce ptáků bylo okroužkováno během odchytu na Vosecké boudě (Lubor Červa a kol.: 2533 ex.), z krkonošských kroužkovatelů byli neaktivnější Jan Grúz (352, z toho plných 231 mlád'at) a Ladislav Hlavatý (344).

Druh		pull.	ostatní	celkem
Čáp černý	<i>Ciconia nigra</i>	2	0	2
Čáp bílý	<i>Ciconia ciconia</i>	7	0	7
Jestřáb lesní	<i>Accipiter gentilis</i>	0	1	1
Krahujec obecný	<i>Accipiter nisus</i>	0	4	4
Káně lesní	<i>Buteo buteo</i>	0	1	1
Poštolka obecná	<i>Falco tinnunculus</i>	56	7	63
Tetřev hlušec	<i>Tetrao urogallus</i>	0	24	24
Křepelka polní	<i>Coturnix coturnix</i>	0	1	1
Chřástal polní	<i>Crex crex</i>	0	33	33
Sluka lesní	<i>Scolopax rusticola</i>	0	2	2
Kukačka obecná	<i>Cuculus canorus</i>	1	0	1
Kulíšek nejmenší	<i>Glaucidium passerinum</i>	0	1	1
Puštík obecný	<i>Strix aluco</i>	7	5	12
Kalous ušatý	<i>Asio otus</i>	0	1	1
Sýc rousný	<i>Aegolius funereus</i>	0	1	1

Druh		pull.	ostatní	celkem
Rorýs obecný	<i>Apus apus</i>	7	1	8
Ledňáček říční	<i>Alcedo atthis</i>	0	6	6
Krutihlav obecný	<i>Jynx torquilla</i>	0	1	1
Strakapoud velký	<i>Dendrocopos major</i>	0	2	2
Skřivan polní	<i>Alauda arvensis</i>	0	3	3
Jířička obecná	<i>Delichon urbica</i>	74	29	103
Linduška lesní	<i>Anthus trivialis</i>	0	2	2
Linduška luční	<i>Anthus pratensis</i>	172	48	220
Konipas horský	<i>Motacilla cinerea</i>	4	52	56
Konipas bílý	<i>Motacilla alba</i>	10	1	11
Skorec vodní	<i>Cinclus cinclus</i>	0	18	18
Střízlík obecný	<i>Troglodytes troglodytes</i>	0	16	16
Pěvuška modrá	<i>Prunella modularis</i>	0	124	124
Červenka obecná	<i>Erithacus rubecula</i>	7	928	935
Slavík tmavý	<i>Luscinia luscinia</i>	0	2	2
Slavík modráček	<i>Luscinia svecica</i>	43	37	80
Rehek domácí	<i>Phoenicurus ochruros</i>	39	44	83
Rehek zahradní	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	0	97	97
Bramborníček hnědý	<i>Saxicola rubetra</i>	0	7	7
Bělořit šedý	<i>Oenanthe oenanthe</i>	0	7	7
Kos černý	<i>Turdus merula</i>	0	46	46
Kos horský	<i>Turdus torquatus</i>	0	9	9
Drozd kvíčala	<i>Turdus pilaris</i>	5	5	10
Drozd cvrčala	<i>Turdus iliacus</i>	0	5	5
Drozd zpěvný	<i>Turdus philomelos</i>	4	88	92
Drozd brávník	<i>Turdus viscivorus</i>	0	2	2
Cvrčilka zelená	<i>Locustella naevia</i>	0	30	30
Cvrčilka říční	<i>Locustella fluviatilis</i>	0	5	5
Rákosník proužkovaný	<i>Acr. schoenobaenus</i>	0	9	9
Rákosník zpěvný	<i>Acrocephalus palustris</i>	0	12	12
Rákosník obecný	<i>Acrocephalus scirpaceus</i>	0	14	14
Sedmíhlásek hajní	<i>Hippolais icterina</i>	0	11	11
Pěnice vlašská	<i>Sylvia nisoria</i>	0	3	3
Pěnice pokřovná	<i>Sylvia curruca</i>	8	9	17
Pěnice hnědokřídla	<i>Sylvia communis</i>	1	20	21

Druh		pull.	ostatní	celkem
Pěnice slavíková	<i>Sylvia borin</i>	0	45	45
Pěnice černohlavá	<i>Sylvia atricapilla</i>	5	149	154
Budníček lesní	<i>Phylloscopus sibilatrix</i>	0	12	12
Budníček menší	<i>Phylloscopus collybita</i>	0	100	100
Budníček větší	<i>Phylloscopus trochilus</i>	0	87	87
Králíček obecný	<i>Regulus regulus</i>	0	75	75
Králíček ohnivý	<i>Regulus ignicapillus</i>	0	11	11
Lejsek šedý	<i>Muscicapa striata</i>	0	19	19
Lejsek černohlavý	<i>Ficedula hypoleuca</i>	28	502	530
Mlynařík dlouhoocasý	<i>Aegithalos caudatus</i>	0	8	8
Sýkora babka	<i>Parus palustris</i>	0	5	5
Sýkora lužní	<i>Parus montanus</i>	0	6	6
Sýkora parukářka	<i>Parus cristatus</i>	0	2	2
Sýkora uhelníček	<i>Parus ater</i>	8	298	306
Sýkora modřinka	<i>Parus caeruleus</i>	0	46	46
Sýkora koňadra	<i>Parus major</i>	0	30	30
Brhlík lesní	<i>Sitta europaea</i>	11	4	15
Šoupálek dlouhoprstý	<i>Certhia familiaris</i>	0	3	3
Ťuhák obecný	<i>Lanius collurio</i>	115	18	133
Sojka obecná	<i>Garrulus glandarius</i>	5	0	5
Špaček obecný	<i>Sturnus vulgaris</i>	0	7	7
Pěnkava obecná	<i>Fringilla coelebs</i>	0	46	46
Pěnkava jikavec	<i>Fringilla montifringilla</i>	0	1	1
Zvonek zelený	<i>Carduelis chloris</i>	0	1	1
Stehlík obecný	<i>Carduelis carduelis</i>	0	2	2
Čížek lesní	<i>Carduelis spinus</i>	0	96	96
Čečetka zimní	<i>Carduelis flammea</i>	0	26	26
Křivka obecná	<i>Loxia curvirostra</i>	0	54	54
Hyl obecný	<i>Pyrrhula pyrrhula</i>	0	13	13
Dlask tlustozobý	<i>Coc. coccothraustes</i>	0	2	2
Strnad obecný	<i>Emberiza citrinella</i>	8	20	28
Strnad rákosní	<i>Emberiza schoeniclus</i>	0	3	3
Celkem		627	3465	4092

Pozorování dalších obratlovců v oblasti Krkonoš v roce 2002
Observations of other vertebrates in the Krkonoše Mts. in 2002

(Vysvětlivky: M – samec, F – samice; ex. – exemplář(e), ad. – adultní, juv. – juvenilní)

Ryby (*Osteichthyes*)

Pstruh obecný (*Salmo trutta*)

16. IV. – Vítkovice v Krk. (ř. Jizerka pod hotelem Skála), 5 ex. (M. Pokorný)

Lipán podhorní (*Thymallus thymallus*)

16. IV. – Víchová-Arnoštov (ř. Jizerka), 2 ex. (M. Pokorný)

31. VIII. – Košťálov (ř. Oleška), 15–20 ex. (M. Pokorný)

20. X. – Víchová-Arnoštov (ř. Jizerka), 3 ex. (M. Pokorný)

28. XII. – Hostinné (p. Čistá), pozorován 1 ex. (P. Miles)

Stěvle potoční (*Phoxinus phoxinus*)

31. VIII. – Košťálov (ř. Oleška), asi 100 ex. (M. Pokorný)

9. IX. – Vrchlabí (vtok Vápenického p. do rybníka u letiště), hojný výskyt (P. Miles)

Perlín ostrobřichý (*Scardinius erythrophthalmus*)

20. VIII. – Hostinné (soutok Labe a Čisté), chycen 1 ex. (P. Miles)

Vranka obecná (*Cottus gobio*)

8. VIII. – Dolní Dvůr (Kotelský p.), 1 ex. nalezen v žaludku pstruha obecného (M. Pokorný)

31. VIII. – Košťálov (ř. Oleška), 2 ex. nalezeny v žaludku pstruha duhového (M. Pokorný)

Obojživelníci (*Amphibia*)

Mlok skvrnitý (*Salamandra salamandra*)

2. V. – Paseky n. J. (okraj bučiny S od papírny), 1 ex. (J. Flousek)

Čolek (*Triturus* sp.)

18. IV. – Křížlice (rybníček p. Šíra), asi 30 ex. (M. Pokorný)

Ropucha obecná (*Bufo bufo*)

zač. VIII. – Vosecká bouda (asi 1220 m n. m.), 1 ex. na cestě asi 100 m pod V. b. (J. Lazarová)

Skokan hnědý (*Rana temporaria*)

18. IV. – Křížlice (rybníček p. Šíra), asi 100 ex. (M. Pokorný)

Plazi (*Reptilia*)

Zmije obecná (*Vipera berus*)

5. V. – Dolní Štěpanice, 1 ex. (M. Pokorný)

Savci (*Mammalia*)

Rejsěk obecný (*Sorex araneus*)

6. a 9. VIII. – Kotel (1425–1430 m n. m.), chyceny 2 ex. (J. Lazarová)

Krtek obecný (*Talpa europaea*)

7. VIII. – Kotel (1400 m n. m.), chycen 1 ex. (J. Lazarová)

Lasice hranostaj (*Mustela erminea*)

22. VI. – Sněžka (svah nad býv. Obří boudou, asi 1500 m n. m.), 1 ex. (M. Šálek)

Norek americký (*Lutreola vison*)

2000–2002 – Špindlerův Mlýn (Labe u Michlova Mlýna), opakovaná pozorování podél vody (hlášení OPL Správy KRNAP Vrchlabí)

28. VII. – Klášterská Lhota (Labe pod splavem), 2 ad. a 3 juv. ex. (J. Fišera)

VIII. – Prostřední Staré Buky, 1 ex. uloven do sklopce (V. Cerman)

7. X. – Trutnov (Dolní Staré Město), pozorován 1 ex. na ř. Úpě (V. Cerman)

Vydra říční (*Lutra lutra*)

XII. – Dolní Štěpanice (ř. Jizerka), stopy podél vody (hlášení OPL Správy KRNAP Vrchlabí)

Psík mývalovitý (*Nyctereutes procyonoides*)

V. – Slemeno u Dolní Kalné, ulovena 1 F, následně nalezeno 6 ml. (informace J. Kalenský)

V. – Klášterská Lhota, ulovena 1 F (informace J. Kalenský)

- XI. – Dolní Dvůr (Müllerka), pozorován 1 ex. (hlášení OPL Správy KRNAP Vrchlabí)
 6. XI. – Hořejší Vrchlabí (Žalý), odstřel 1 ex. (hlášení OPL Správy KRNAP Vrchlabí)
 XII. – Vítkovice v Krk. (Levínek), pozorován 1 ex. (hlášení OPL Správy KRNAP Vrchlabí)
 20. XII. – Hořejší Vrchlabí (Žalý), pozorován 1 ex. (hlášení OPL Správy KRNAP Vrchlabí)

Doplněk:

- V. 2000 – Dolní Kalná, 1 F přejeta na silnici, dodatečně nalezena 3 ml. (J. Kalenský: dokladové foto)

Rys ostrovid (*Lynx lynx*)

- 16.- 20. IX. – údolí Jizery mezi Harrachovem (Na Mýtě) a Vilémovem, opakovaná přímá pozorování a nálezy stop (pozorování místních obyvatel hlásil O. Pažout)

Hraboš mokřadní (*Microtus agrestis*)

- 6.- 8. VIII. – Kotel (1415–1430 m n. m.), chyceno 6 ex. (J. Lazarová)

Potkan (*Rattus norvegicus*)

23. I. – Víchovská Lhota (objekt zem. družstva), 1 ex. uloven jestřábem (M. Jakoubek)

Plíšák lískový (*Muscardinus avellanarius*)

10. V. – Jestřábí-Roudnice, 1 ex. (M. Pokorný)
 13. V. – Dolní Štěpanice (Delfi), 1 ex. (M. Pokorný)

(Sestavil: Jiří Flousek, Správa KRNAP, 543 11 Vrchlabí)

Ornitologické zážitky humoru nezbažené aneb příběhy řadového přírodovědce ve službách vlasti

Petr Miles

Sídlíště 724, 543 71 Hostinné

Základem a inspirací mého příspěvku je Fauna ČSSR – Ptáci 3/1 (HUDEC 1983), kde na str. 266 je o našem vzácném ptačím druhu – skřivanu lesním (*Lullula arborea*), napsáno doslova: „Jediný nález ptáka kroužkovaného u nás v hnízdní době pochází ze zimoviště v jižním Španělsku“. Nezasvěceným prozradím, že se jednalo o mnou kroužkovaného jedince, konkrétně o adultní samičku na hnízdě, odchycenou 2. 6. 1964 na blíže utajeném místě u Tábora a kontrolovanou 16. 2. 1965 ve španělské Cordóbě.

S tímto zpětným nálezem jsem měl skutečně mimořádné štěstí, neboť skřivana lesního jsem okroužkoval jen tohoto jediného, zatímco od jiných stovek či tisíců okroužkovaných ptáků jsem nedostal zpětný nálezy třeba ani jediný. Zároveň ve mně ožily vzpomínky, jak k jeho odchycení a okroužkování došlo.

Bojový výcvik našeho tankového praporu, dislokovaného v pohraničním vojenském okruhu na Šumavě, šel ke svému vrcholu. Jeho součástí mělo být po ostrých střelbách i hluboké brodění, při kterém tank projížděl za pomoci nainstalované větrací šachty s periskopem i několik metrů hlubokou vodní nádrží (toto vše jsem musel podstoupit jako čerstvý absolvent Přírodovědecké fakulty UK a velitel tankové čety, který neměl k tankům a podobné vojenské technice žádný profesionální vztah). Za účelem praktického nácviku překonávání vodní překážky jsme se přesunuli po vlastní ose ze Šumavy až k Táboru, kde se nacházel přísně utajený tankodrom s vybudovaným zařízením pro tuto podvodní činnost.

Krátce před vlastním vnořením se s tankem pod vodní hladinu mi však neušlo, že mi zpod nohou ze vřesoviště vylétl pták, jehož hnízdo s vejci jsem záhy objevil. Byla to samička skřivana lesního a po chvíli se na hnízdo vrátila. Protože moje osádka tanku byla již k podobným akcím vycvičena a ornitologickou sítí a kroužky jsem měl pořád v pohotovostní poloze u sebe, nezaváhali jsme a ptáka na hnízdě jsme roztaženou sítí překryli, polapili a okroužkovali. Velmi mne pak již v civilu potěšilo, když mi toto dosud ojedinělé zpětné hlášení došlo z proslulého jihošpanělského města Cordóba.

Při vzpomínce na tento nevšední ornitologický zážitek je možné zmínit se ještě o jednom ojedinělém ornitologickém prvenství, ke kterému došlo téhož dne. Úspěšné hluboké brodění v tanku se mnou totiž absolvoval i kalous ušatý

(*Asio otus*), patrně jako první a dosud jediný ptačí druh zaregistrovaný při této činnosti.

Byl to poraněný, letu neschopný tohoroční mladý pták donesený mi do kasáren, který se pak stal jakýmsi maskotem naší bojové jednotky. Sedával po čase bez bázně na berličce před mým velitelským stanem a budil zaslouženou pozornost. Krásně se přepeřil z prachového do mladistvého šatu a byl dobře živěn. Někteří vojáci dokonce obětavě a z vlastní iniciativy vylévali celé kanystry vody, které byly v povinné výzbroji tanků, do myších a hraboších děr a chytali vybíhající topící se hlodavce. Poté s údivem a se zájmem pozorovali, jak je kalous bez rozporcování celé s chutí polyká. Mnohými býval považován za mladého výra a já jsem jej ve skutečně volných chvílích používal i k přivábení, odchytu a kroužkování drobných ptáků na způsob výrovky. I v tomto získali vojáci z mé čety jistý základní výcvik.

Byl bych si tuto milou a přátelsky nakloněnou sovu asi odvezl i domů, ale vojna přinášela též mnohá úskalí a za každé pochybení a nedostatek bdělosti a ostražitosti se muselo někdy draze platit. Tak se stalo, že v nějaké nestřežené chvíli mi byly ze stanu odcizeny kalhoty od maskáčů, které byly vyhledávaným artiklem při nekalých obchodních kontraktech některých příslušníků ozbrojených sil s místními domorodci. Doufám jen, že tento zavrženíhodný čin nespáchali vojáci z mé vlastní jednotky. Já jsem na jejich úhradu, která byla na mně při odchodu do civilu nekompromisně vyžadována, neměl žádné finanční prostředky, cena těchto nepromokavých kalhot činila přes trojnásobek mého měsíčního žoldu.

Využil jsem proto nabídky místního armádního kuchaře, který kalousovi občas také něco donášel na přilepšenou, a vyměnil jsem jej za odcizenou, naprosto nezbytnou součást vojenské výstroje. Kuchař, který vzhledem ke své profesi měl dobré kontakty i na vysokých velitelských postech, mi zánovní maskáče bez problémů obstaral. Věřím, že se kalous, který tak setrval pod stálou armádní ochranou, zároveň dostal i do dobrých rukou. Byl totiž zcela spokojen i s čerstvým hovězím a drůbežím masem z vojenského proviantu, zvláště když mu bylo obalováno peřím nebo srstí, což vyžadoval nezbytně ke svému dobrému trávení.

Zpravodaj Oblastní ornitologické sekce při Správě KRNP ve Vrchlabí, ve kterém jsou publikovány původní ornitologické práce a sdělení z širší oblasti Krkonoš. Obsahuje zprávy z činnosti ornitologické sekce, každoroční přehledy významnějších ornitologických pozorování, počty okroužkovaných ptáků a stručná vyhodnocení řešených úkolů z oboru ornitologie.

Dále publikuje přehledy pozorování a krátká sdělení, týkající se ostatních skupin obratlovců.

Příspěvky jsou publikovány česky, s německými nebo anglickými souhrny.

Pokyny pro autory

Rukopis pište strojem nebo počítačem (MS Word) po jedné straně papíru formátu A4. Příspěvek musí obsahovat název článku, jméno a adresu autora(-ů) a v případě rozsáhlejšího příspěvku by měl být členěn na abstrakt, úvod, metodiku příp. charakteristiku území, výsledky, diskusi, závěr, seznam použité literatury a obsáhlejší souhrn pro překlad do němčiny či angličtiny.

Literární citace uvádějte tímto způsobem: příjmení autora a křestní jméno (ve zkratce), rok vydání, název článku, název časopisu, ročník a strany. U knih i místo vydání.

Příklad:

MAŘAN J. 1946: Kulík hnědý, *Charadrius morinellus* L., v Krkonoších.

Sylvia 8: 49.

OBHLÍDAL F. 1977: Ornitologická příručka. *SZN Praha*: 304 str.

Kresby, grafy a tabulky vyhotovte na zvláštním bílém papíře a označte jejich umístění v textu. Každý obrázek doplňte popisem. K příspěvku je možno dodat kvalitní a kontrastní fotografie na lesklém papíře, nejlépe formátu 9x13 cm.

Redakce si vymíňuje právo provést drobné formální úpravy textu.

PRUNELLA

ročník XXVIII/2003

Vedoucí redaktor: Jiří Flousek
Správa KRNAP, Dobrovského 3,
543 11 Vrchlabí
tel. 499 456 212, fax 499 422 095
e-mail: jflousek@kmap.cz

Redakční rada: Jaroslav Fišera
Jan Grúz
Ladislav Hlavatý
Miloš Mareček
Jan Materna
Petr Miles
Dušan Vodnárek

Vydala: Správa KRNAP Vrchlabí, 2003
Technická redaktorka: Jana Marková
Obálka: akad. mal. Renata Oppeltová
Sazba, tisk: LINUS, s.r.o. Hradec Králové
Počet výtisků: 150
Vychází jedenkrát ročně
Neprodejné
Tištěno na recyklovaném papíru

ISBN: 80-86418-29-4

© Správa Křkonošského národního parku, Vrchlabí

Biosférická rezervace Krkonoše/Karkonosze

